

**Powiatowy Program
Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Świdnickim na lata
2024-2026**

Kwiecień 2024 r.

Spis treści

I WSTĘP	3
II ASPEKTY PRAWNE	3
II 1. Podstawa prawna	3
II 2. Właściwe akty prawne	4
II 3. Zakres zadań Powiatu w obszarze pieczy zastępczej.....	5
II 4. Zgodność z dokumentami strategicznymi	7
II 5. Najnowsze zmiany prawne w systemie pieczy zastępczej.....	8
III DIAGNOZA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU ŚWIDNICKIEGO – BADANIE DANYCH ZASTANYCH.....	10
III 1. Rodzinna piecza zastępcza	10
III 2. Instytucjonalna piecza zastępcza.....	14
III 3. Wychowankowie usamodzielniający się.....	16
IV DIAGNOZA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU ŚWIDNICKIEGO – BADANIA ANKIETOWE W ŚRODOWISKU	18
IV 1. Grupa badana i metodologia	18
IV 2. Wyniki badań	18
IV 3. Podsumowanie i rekomendowane działania.....	39
V ANALIZA SWOT	41
V 1. Metoda SWOT.....	41
V 2. Analiza SWOT w zakresie stanu i rozwoju pieczy zastępczej na terenie powiatu świdnickiego.....	42
VI PLAN ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE ŚWIDNICKIM NA LATA 2024-2026.....	44
VII PLAN OGRANICZANIA LICZBY DZIECI W INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2024-2026.....	46
VIII ADRESACI, REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU	47
IX MONITOROWANIE I EWALUACJA REALIZACJI PROGRAMU	47
X LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH.....	48
XI ZAKŁADANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU.....	48
XII ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.....	48
SPIS WYKRESÓW I TABEL	50

I WSTĘP

Niniejszy Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Świdnickiego na lata 2024-2026 przygotowano na podstawie diagnozy sytuacji pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu, a także wniosków z badania ankietowego aktualnych potrzeb rodzin zastępczych.

Sprawny lokalny system polityki prorodzinnej powinien zapewniać wszystkim rodzinom naturalnym odpowiednie warunki do wychowywania dzieci. Na życie współczesnej rodziny składają się jednak rozliczne zagrożenia natury psychospołecznej czy gospodarczej.

Wystarczy przypomnieć chociażby, że codzienne życie przez ponad trzy lata w atmosferze stresu oraz niepewności potęgowanej przez zagrożenie epidemią Covid-19 z pewnością nie pozostało bez wpływu na funkcjonowanie rodzin. W momencie przyjmowania niniejszego Programu na skutki z czasu epidemii koronawirusa nakłada się problematyczna sytuacja gospodarcza kraju (postępująca inflacja), co łatwo może odbijać się na planowaniu budżetu domowego polskich rodzin, jak również niepewną sytuację międzynarodową w bezpośrednim sąsiedztwie Polski (wojna rosyjsko-ukraińska trwająca od lutego 2022 r.).

Rodzinie, która wykazuje trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo - wychowawczych należy udzielić pomocy w formie: poradnictwa rodzinnego, terapii rodzinnej, pracy socjalnej.

Opracowanie i realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na trzy kolejne lata, ma na celu kontynuację i rozwój realizacji założeń przyjętych w dotąd obowiązującym dokumencie, nałożonym przez ustawodawcę. Za główny kierunek przyjmuje się rozwój istniejących form wsparcia, promowanie rodzinnych form pieczy zastępczej oraz deinstytucjonalizację. Niniejszy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026 zawiera cele i kierunki działań w perspektywie trzyletniej, które będą podejmowane głównie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako organizatora pieczy zastępczej w Powiecie Świdnickim.

II Aspekty prawne

II 1. Podstawa prawna

Przygotowując niniejszy Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Świdnickim na lata 2024-2026 – zwany dalej „Programem” – zrealizowano obowiązek wynikający z art. 180 pkt 1. Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.), który stanowi, że do zadań własnych powiatu należy: *„opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom*

z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej”.

Za każdym razem, gdy w Programie jest mowa o „Ustawie” bez dookreślenia oznacza to ww. Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

II 2. Właściwe akty prawne

Niniejszy Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.),
- Konwencję o Prawach Dziecka z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526),
- Ustawę z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz.U. 2022 poz. 1700, z 2023 r. poz. 289, 1860),
- Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2023 poz. 901, 1693, 1938, 2760),
- Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. 2023 poz. 571),
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809),
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424),
- Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. 2023 poz. 2151),
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1939),
- Ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2024, poz. 609),
- Ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2230, z 2023 r. poz. 1234, 2005),
- Ustawę z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (t.j. Dz.U. 2023 poz. 190),
- Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 566),
- Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. 2024, poz. 107),
- Ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 421),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz.U. 2011 nr 292 poz. 1720)
- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 6 listopada 2023 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej (Dz.U. 2023 poz. 2452).

II 3. Zakres zadań Powiatu w obszarze pieczy zastępczej

1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny zastępczej i systemie pieczy zastępczej. Ustawa zawiera nowe regulacje w kwestiach dotyczących wspierania rodziny oraz organizacji systemu pieczy zastępczej. Nałożone zostały obowiązki na jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej oraz podział kompetencji. Do kompetencji samorządu województwa należy organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych oraz prowadzenie ośrodka preadopcyjnego i regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej. Gmina odpowiedzialna jest w szczególności za pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnienie usług asystenta rodziny, współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 180 Ustawy do zadań własnych powiatu w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a) grup wsparcia,
 - b) specjalistycznego poradnictwa;
- 8) (uchylony);
- 9) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 10) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;

11) (uchylony);

11a) wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizacja i usuwanie;

12) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;

13) finansowanie:

a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,

c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;

14) sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3, w terminie:

a) do dnia 31 stycznia danego roku – za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku,

b) do dnia 31 lipca danego roku – za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku;

15) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8 Ustawy.

Natomiast w myśl art. 181 Ustawy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

1) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1;

2) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej osób, o których mowa w art. 5 ust. 3;

2a) finansowanie:

a) wydatków związanych z dowozem do rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub

interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, a także związanych z odwiezieniem dziecka, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na czas określony, jeżeli sposób i zasady pokrycia kosztów powrotu dziecka nie wynikają z orzeczenia lub informacji sądu lub innego organu państwa obcego,

b) średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka oraz świadczeń pieniężnych,

c) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne – dotyczących osób, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b i pkt 2a, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych.

Wszystkie wymienione działania mają na celu stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną ukierunkowanego na powrót dziecka do rodziny biologicznej lub - gdy jest to niemożliwe - dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym.

II 4. Zgodność z dokumentami strategicznymi

Cele i działania przewidziane w niniejszym Programie wpisują się w cele wyznaczone w innych dokumentach o charakterze strategicznym oraz programowym przyjętych na poziomie kraju, województwa i powiatu, co zostało przedstawione w formie poniższej tabeli.

Tabela 1. Spójność Powiatowego Programu z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym.

POZIOM KRAJOWY	
Nazwa dokumentu	Cel/obszar/priorytet/działanie
Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Cel szczegółowy II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030	Cel szczegółowy nr 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy. Cel szczegółowy nr 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Obszar: Spójność Społeczna – Kierunek interwencji: Aktywna polityka rodzinna.
Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030	Priorytet IV: Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin.
Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku, Ekonomia Solidarności Społecznej	Obszar I. Solidarna wspólnota lokalna. Obszar IV: Solidarne społeczeństwo.

Krajowa Polityka Miejska 2023	Obszar 4.5: Rewitalizacja. Obszar 4.9: Demografia.
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności	Cel 6: Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „worksafe rate”.
Strategia Rozwoju Usług Społecznych Polityka Publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)	Cel strategiczny 1: Zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci.
Strategia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030	Priorytet I: Niezależne życie. Priorytet V: Warunki życia i ochrona socjalna.
POZIOM WOJEWÓDZKI	
Nazwa dokumentu	Cel/obszar/priorytet/działanie
Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2023-2031	Cel główny: Wzmocnienie potencjału rodziny dolnośląskiej poprzez budowę i udoskonalanie rozwiązań systemowych na rzecz wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Cele operacyjne: - Kształtowanie świadomości społecznej. Informacja, - Rozwój, - Wsparcie, Wzmacnianie systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.
POZIOM POWIATOWY	
Nazwa dokumentu	Cel/obszar/priorytet/działanie
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Świdnickiego na lata 2021-2026	Cel strategiczny: urzeczywistnienie skutecznego i zintegrowanego systemu rozpoznawania i rozwiązywania trudności życiowych mieszkańców, aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wzmocnienie potencjału osób i podmiotów kreujących lokalne środowisko, a także adekwatne reagowanie na zachodzące zmiany społeczne. Cel operacyjny nr 7 – Rozwój systemu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz wsparcie opuszczających pieczę wychowanków w usamodzielnieniu się.

Źródło: Opracowanie własne

II 5. Najnowsze zmiany prawne w systemie pieczy zastępczej

Dla realizacji celów niniejszego Programu mają znaczenie również najnowsze nowelizacje systemu wspierania rodziny, opieki nad dziećmi oraz przepisów o prowadzeniu pieczy zastępczej, które wprowadzono przez prawodawcę krajowego w latach obowiązywania poprzedniego Programu (2023-2024).

W szczególności należy wymienić zmiany ustanowione na podstawie Ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2022 poz. 2140), obowiązujące od 1 lutego 2023 r.

Zmiany mają przyczynić się do przyspieszenia procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, czyli przejścia z umieszczania dzieci w placówkach instytucjonalnych do opieki świadczonej w rodzinnych formach, np. w rodzinach zastępczych.

Nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustanowiła m.in. wyższe stawki wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka. Wynagrodzenie wzrosło z kwoty nie niższej, niż 2.168,76 zł do nie niższej, niż 4.100 zł miesięcznie. W przypadku rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego - wzrosło z kwoty nie niższej, niż 2.819,39 zł do nie niższej, niż 5.084 zł. Wynagrodzenia będą podlegały waloryzacji zgodnie ze wskaźnikiem inflacji.

Ustanowiony został również zakaz tworzenia nowych placówek opiekuńczo-wychowawczych. Wyjątki od tej zasady są możliwe tylko w sytuacjach, za zgodą wojewody i po zasięgnięciu opinii Rzecznika Praw Dziecka.

Zmiany obejmują również reguły przekształcania rodzin zastępczych niezawodowych w zawodowe oraz podpisywania umów z nowymi rodzinami zastępczymi zawodowymi i osobami prowadzącymi rodzinne domy dziecka. Zmiany mają ułatwić podpisywanie umów ze starostami innymi, niż starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej lub kandydata. Zgodnie z nową zasadą powiat – na którego terenie funkcjonują rodziny zastępcze lub rodzinne domy dziecka – może odmówić umieszczenia dziecka w danej rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka tylko, gdy liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej spoza powiatu przekroczyła 25%.

Na podstawie nowelizacji wprowadzono także zmiany w zakresie prawa do urlopu ojcowskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego przysługujących pracownikowi, który przyjął dziecko na wychowanie i wystąpił do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia dziecka. Uprawnienia te, co do zasady, wydłużono do ukończenia przez dziecko 14 lat. W poprzednim stanie prawnym przysługiwały one zasadniczo do ukończenia przez dziecko 7 lat lub w wyjątkowych sytuacjach do 10 lat.

Zmianie poddano również kryterium dochodowe w wysokości 1.200 zł, które było brane pod uwagę przy przyznawaniu pomocy na usamodzielnienie wychowanka pieczy zastępczej oraz pomocy na zagospodarowanie osobom usamodzielnianym (czyli osobom opuszczającym pieczę zastępczą po osiągnięciu pełnoletności).

Wprowadzono także opcję jednokrotnego powrotu osoby, która opuściła już po osiągnięciu pełnoletności pieczę zastępczą, do dotychczasowej rodziny zastępczej, czy też placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Nowe przepisy przewidują również utworzenie centralnego rejestru pieczy zastępczej, w którym zgromadzi się komplet danych, co ma umożliwić m.in. szybsze i łatwiejsze znalezienie wolnego miejsca dla dziecka. Rejestr ma ułatwić pracę sądom rodzinnym, a także organizatorom rodzinnej pieczy zastępczej.

III DIAGNOZA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU ŚWIDNICKIEGO – BADANIE DANYCH ZASTANYCH

III 1. Rodzinna piecza zastępcza

Ogólna liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Świdnickiego w ostatnich trzech latach wykazuje wahania i ogólną tendencję malejącą, ponieważ w roku 2022 pula ta wyniosła więcej niż w roku poprzednim, ale widocznie mniej od liczby w roku wyjściowym. Biorąc pod uwagę dane tylko za lata krańcowe widać spadek liczby rodzin zastępczych o 3,42%.

Nieznacznie, ale za to stale zmniejsza się średnia liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w ciągu roku (spadek o 2,03%). Natomiast wzrasta (o 11,09%) liczba osób pełnoletnich w rodzinach zastępczych.

Największy udział w ogólnej puli rodzin zastępczych mają rodziny zastępcze spokrewnione (w roku 2022 było to 66%). Liczba tego rodzaju rodzin zastępczych systematycznie maleje (spadek o 9,01%).

Przybyło za to rodzin zastępczych niezawodowych – od 2020 r. o 9,3%.

Liczba rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka wzrosła w roku 2021 o 50% i utrzymuje się od tego czasu na tym samym poziomie.

Najmniej – i coraz mniej - jest rodzin zastępczych zawodowych o charakterze pogotowia rodzinnego (spadek o 50% w ciągu trzech lat).

Tabela 2. Rodziny zastępcze na terenie Powiatu Świdnickiego w l. 2020-2022

Typ rodziny	Rok								
	2020			2021			2022		
	Rodziny	Dzieci*	Os. pełn.	Rodziny	Dzieci	Os. pełn.	Rodziny	Dzieci	Os. pełn.
Rodziny zastępcze spokrewnione	122	144	25	113	131	29	111	125	30
Rodziny zastępcze niezawodowe	43	55	13	39	54	12	47	62	13
Rodziny zastępcze zawodowe i rodzinne domy dziecka	6	29	4	9	43	3	9	44	4
Rodziny zastępcze zaw. o charakterze pogotowia rodzinnego	4	18	0	3	14	0	2	10	0
RAZEM	175	246	42	164	242	44	169	241	47

*średnia liczba dzieci w roku

Źródło: PCPR

Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin starających się o ustanowienie ich rodziną zastępczą na terenie Powiatu Świdnickiego wykazywała duże wahania. Po wzroście w roku 2021 już w roku następnym zmalała poniżej poziomu z roku wyjściowego analizy czyli 2020 (o 18%).

Nieznaczne wahania charakteryzują również liczbę rodzin spełniających ustawowe kryteria do pełnienia przez nich funkcji rodziny zastępczej. Od trzech lat pula ta utrzymuje się na relatywnie zbliżonym poziomie.

Liczba rezygnacji złożonych w trakcie procesu opiniowania na rodziny zastępcze stale zmniejsza się – spadła o 57% w ciągu ostatnich trzech lat.

Wśród rodzin starających się o ustanowienie ich rodziną zastępczą w poszczególnych z analizowanych lat zdecydowana większość spełnia prawne kryteria do pełnienia takiej funkcji, a w każdym roku odsetek ten wyraźnie wzrasta (w roku 2020 było to 59% kandydatów, w 2021 – 67%, a w roku 2022 już 79%).

Tabela 3. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w latach 2020 – 2022

	2020	2021	2022
Liczba rodzin starających się o ustanowienie rodziną zastępczą	17	18	14
Liczba rodzin spełniających ustawowe kryteria do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	10	12	11
Liczba rezygnacji w trakcie procesu opiniowania na rodziny zastępcze	7	6	3

Źródło: PCPR

W roku 2021 podwoiła się liczba kandydatów biorących udział w szkoleniach na rodzinę zastępczą i skala ta utrzymała się w roku 2022.

Wyraźnie i stale zmniejsza się liczba osób biorących udział w szkoleniach dla funkcjonujących rodzin zastępczych (o 59%).

Liczba spotkań grup wsparcia dla rodzin zastępczych zmniejszyła się w roku 2022 w porównaniu z rokiem poprzednim, ale i tak pozostała na poziomie wyższym od tego, w roku wyjściowym (o 67%).

Natomiast liczba porad indywidualnych dla rodzin zastępczych po znaczącym wzroście w roku 2021 zmalała rok później poniżej pułapu z roku 2020 (o 8%).

Tabela 4. Szkolenia dla rodzin zastępczych w I. 2020-2022

	2020	2021	2022
Liczba kandydatów biorących udział w szkoleniach na rodzinę zastępczą	7	14	14
Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla funkcjonujących rodzin zastępczych	41	38	17
Liczba spotkań grup wsparcia dla rodzin zastępczych	3	8	5
Liczba porad indywidualnych dla rodzin zastępczych	39	49	36

Źródło: PCPR

W poniższej tabeli przedstawiono zbiorczo dane na temat przyczyn opuszczenia przez dzieci rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2020 – 2022.

Biorąc pod uwagę tylko dane za lata krańcowe widać, że w tym okresie odeszło z pieczy zastępczej 13% więcej dzieci.

Wyraźna tendencja wzrostowa rysuje się jedynie w przypadku dzieci do 18 r.ż. (wzrost o 42%).

Wyraźnie i stale coraz mniej dzieci opuszcza pieczę zastępczą, aby powrócić do swojej rodziny pochodzenia (spadek o 54%), a jednocześnie coraz więcej dzieci jest przenoszona do innej rodziny zastępczej (wzrost o 186%). W roku 2022 była to najczęstsza ze wszystkich przyczyn opuszczenia przez dzieci rodzinnej pieczy zastępczej odnotowana na terenie Powiatu.

W ramach przyczyn określonych wspólnie jako „inne”, widać mocny spadek, a jedyną z zaistniałych w tym zakresie przyczyn jest usamodzielnienie.

Tabela 5. Przyczyny opuszczenia przez dzieci rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2020 - 2022

	2020	2021	2022
Liczba dzieci, które opuściły rodzinną pieczę zastępczą ogółem,	33 (do 18 r.ż.)	40 (do 18 r.ż.)	47 (do 18 r.ż.)
+	+	+	+
19 (powyżej 18 r.ż.)	20 (powyżej 18 r.ż.)	12 (powyżej 18 r.ż.)	
=	=	=	=
52	60	59	
powrotu do rodziny pochodzenia	13	12	6
adopcji	3	10	6
przeniesienia do pieczy instytucjonalnej	10	-	9
przeniesienia do innej rodziny zastępczej	7	18	20

Źródło: PCPR

Na przestrzeni lat 2021-2022 zdecydowana większość dzieci umieszczona w rodzinnej pieczy zastępczej przez PCPR w Świdnicy to dzieci pochodzące z tego właśnie powiatu.

Z poniższego zestawienia wynika również, że wartości liczbowe w podanych kategoriach pozostają na bardzo zbliżonym poziomie, czy wręcz takim samym, jak w przypadku liczby dzieci umieszczonych w ciągu danego roku w rodzinnej pieczy zastępczej (po 68 w roku 2021 i 2022).

Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 6. Przyływ i odpływ dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (RPZ) w 2021 i 2022 r.

Dzieci	Umieszczone w RPZ w ciągu roku		Przebywające w RPZ w okresie od 01.01. do 31.12. - narastająco		Liczba dzieci które opuściły RPZ w ciągu roku		Liczba dzieci w RPZ wg stanu na 31.12.	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Pochodzące z terenu Powiatu Świdnickiego i umieszczone w RPZ na terenie Powiatu Świdnickiego	48	49	276	271	34	30	242	241
Pochodzące z innych powiatów – umieszczone w rodzinach zastępczych w Powiecie Świdnickim	12	6	12	6	3	1	9	5
Pochodzące z terenu Powiatu Świdnickiego - umieszczone w RPZ na terenie innych powiatów	8	13	8	13	1	2	7	11
RAZEM:	68	68	296	290	38	33	258	257

Źródło: PCPR

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie wydatków i dochodów związanych z funkcjonowaniem rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu świdnickiego w latach 2022-2023.

Wydatki poniesione w związku z pobytem dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej wzrosły ogółem o 6,78%. W tym zdecydowanie największą część stanowią wydatki na świadczenia dla dzieci – w roku 2023 stanowiły 59,48% ogólnej puli wydatków. W badanym okresie wydatki na świadczenia dla dzieci odnotowały wzrost o 15,49%. Jednocześnie wydatki na wynagrodzenia dla rodzinnych form pieczy zastępczej wzrosły o 16,49%.

Dochody ogółem z tytułu organizacji pieczy zastępczej wzrosły o 20,91%. W tym największy udział mają zobowiązania samorządów gminnych (w roku 2023 wynosiły one 70,16% ogólnej kwoty dochodów).

Tabela 7. Wydatki i dochody związane z organizacją rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu świdnickiego w l. 2022-2023

	2022	2023
Wydatki w związku z pobytem dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej ogółem, w tym:	5 904 330,34 zł.	6 304 878,44 zł
na świadczenia dla dzieci	3 247 277,38 zł.	3 750 488,40 zł.
na wynagrodzenia rodzinnych form pieczy zastępczej	1 180 310,44 zł.	1 375 013,52 zł.
na pomoc dla usamodzielnionych wychowanków pieczy rodzinnej	174 540,95 zł.	314 693,18 zł
wydatki z tytułu pobytu dzieci w rodzinnych formach pieczy poza powiatem świdnickim	828 752,39 zł.	864 683,34 zł
Uzyskane dochody ogółem, w tym:	2 100 627,07 zł.	2 539 960,66 zł
odpłatność za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy	51 992,86 zł.	42 953,15 zł
odsetki z tytułu nieterminowych wpłat	7 359,42 zł.	5 756,26 zł,
nienależnie pobrane świadczenia	13 144,24 zł.	29 641,05 zł,
zobowiązania samorządów gminnych	1 466 110,37 zł.	1 782 120,28 zł,
zobowiązania innych powiatów za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy na terenie powiatu świdnickiego	559 419,46 zł.	679 489, 92 zł.

Źródło: Roczne sprawozdania PCPR

III 2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie Powiatu Świdnickiego w roku 2023 organizowana była przez:

- Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Świdnicy,
- przez Fundację Ziemi Świdnickiej SKSK, która na zlecenie powiatu świdnickiego prowadzi dwie placówki typu socjalizacyjnego Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza Chata „SKSK” oraz jedną placówkę typu rodzinnego Placówce Opiekuńczo -Wychowawczej Chatka „SKSK”.

Największą grupę wśród wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych z terenu Powiatu Świdnickiego stanowią dzieci pochodzące z tego powiatu (w 2021 r. było to 82% wszystkich wychowanków, a w 2022 r. 74%).

Warto ponadto zauważyć, że we wszystkich poniższych kategoriach dotyczących wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych odnotowano wzrost na przestrzeni jednego roku, tj.:

- w ciągu roku umieszczono w tych placówkach o 61% więcej dzieci ogółem;
- w okresie od 01.01 r. do 31.12. w ww. placówkach przebywało o 19% więcej dzieci w roku 2022, porównując z analogicznym okresem w roku 2021;

- w ciągu roku placówki opuściło ogółem o 12% dzieci więcej;
- na ostatni dzień 2022 roku (31.12) w placówkach przebywało ogółem o 12% więcej dzieci.

Tabela 8. Wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej lub placówek opiekuńczo – wychowawczych w Powiecie w I. 2020-2022

	Liczba dzieci umieszczonych w placówkach w ciągu roku			Liczba dzieci przebywających w placówkach w ciągu roku			Liczba dzieci opuszczających placówki w ciągu roku			Liczba dzieci w placówkach wg stanu na 31.12.		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Dzieci własne ogółem	42	42	54	146	138	163	37	32	35	106	105	117
w tym dzieci własne na terenie własnego powiatu	34	33	36	118	114	127	27	26	27	89	87	89
w tym dzieci własne na terenie obcego powiatu	8	9	18	28	24	36	10	6	8	17	18	28
Dzieci obce na terenie własnego powiatu	0	0	3	3	2	4	1	1	2	2	1	2

Źródło: PCPR

W poniższej tabeli zestawiono szczegółowe dane podsumowujące poniesione wydatki i uzyskane dochody w związku z organizacją instytucjonalnej pieczy zastępczej przez powiat świdnicki w latach 2022-2023.

Z zestawienia danych wynika wyraźnie wzrost kwot, że we wszystkich badanych kategoriach, zarówno wydatków, jak i dochodów. Jedyny wyjątek dotyczy puli świadczeń pieniężnych dla pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej (w ciągu roku odnotowano spadek o 16,90%).

Natomiast łączna kwota wydatków poniesionych w związku z pobytem dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wzrosła o 21,22%.

Z kolei kwota dochodów związanych z organizacją instytucjonalnej pieczy zastępczej wzrosła w tym samym czasie o 26,53%.

Największą część wydatków stanowią te, poniesione na utrzymanie Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Świdnicy (w roku 2023 wyniosły 47,7% ogólnej kwoty wydatków).

Tabela 9. Wydatki i dochody powiatu świdnickiego związane z instytucjonalną pieczą zastępczą w l. 2022-2023

	2022	2023
Łączne wydatki w związku z pobytem dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej, w tym:	7 872 427, 75 zł.	9 543 253, 93 zł.
wydatki Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych	4 227 396,08 zł.	4 552 838, 98 zł.
wydatki związane z umową nr 1/2016 na realizację zadania z zakresu pomocy społecznej z dnia 5 stycznia 2016 r. zawartą pomiędzy Powiatem a Fundacją Ziemi Świdnickiej „SKSK”, prowadzącą dwie Całodobowe Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze „Chata SKSK” oraz umową nr 4/2021 z dnia 29 czerwca na prowadzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego	1 912 206,66 zł.	2 231 761, 86 zł.
wydatki związane z pobytem dzieci w placówkach poza terenem powiatu świdnickiego	1 393 284,10 zł.	2 623 247, 85 zł
świadczenia pieniężne dla pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej	162 951, 73 zł.	135 405, 24 zł
Uzyskane dochody, w tym:	2 204 145,44 zł.	2 789 103,60 zł
odpłatność za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	8 712,18 zł.	20 771, 94 zł
odsetki z tytułu nieterminowych wpłat	3 724,51 zł.	5 774, 94 zł
nienależnie pobrane świadczenia	1 850,85 zł.	6 304,99 zł.
zobowiązania innych powiatów za pobyt dzieci w instytucjonalnej pieczy na terenie powiatu świdnickiego	95 756 ,73 zł.	133 003, 88
zobowiązania samorządów gminnych za pobyt dzieci w placówkach	2 094 101,74 zł.	2 623 247, 85 zł

Źródło: Roczne sprawozdania PCPR

III 3. Wychowankowie usamodzielniający się

Trudno o ustalenie jednoznacznych i wyraźnych trendów odnośnie danych dotyczących procesu usamodzielnienia się w latach 2020-2022 wychowanków rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu świdnickiego. Dane te bowiem cechują duże wahania.

Liczba wychowanków, którzy rozpoczęli proces usamodzielnienia w danym roku wzrosła w 2022 powyżej poziomu z roku poprzedniego, ale i tak wyniosła mniej, niż w roku bazowym. Zatem, biorąc pod uwagę tylko lata końcowe, trzeba stwierdzić, że coraz mniej wychowanków rozpoczyna proces usamodzielnienia po uzyskaniu pełnoletniości (spadek o 19%).

Ta sama właściwość dotyczy liczby sporządzonych Indywidualnych Programów Usamodzielnienia, z tym że w tym zakresie liczba takich planów zmalała o 30% (biorąc pod uwagę tylko lata końcowe).

Jednocześnie ponad dwukrotnie (o 108%) wzrosła liczba sporządzonych aktualizacji Indywidualnych Programów Usamodzielnienia.

Natomiast w przypadku liczby decyzji administracyjnych dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej dotyczących świadczeń

pieniężnych – widać, że po nagłym spadku w roku 2021, wskaźnik ten osiągnął poziom w roku następnym bardzo zbliżony do tego, z roku bazowego. Niemniej odnotowano spadek o 5,08%.

Wspomniane wahania w zgromadzonych danych uwidaczniają się również odnośnie wypłaconych świadczeń:

- dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej - przyznano w roku 2022 rekordowo mało świadczeń na przestrzeni ostatnich trzech lat;

natomiast

- dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych – odwrotnie, ponieważ w 2022 r. przyznano najwięcej świadczeń z ostatnich trzech lat.

Tabela 10. Dane na temat wychowanków usamodzielniających się w I. 2020-2022

	2020	2021	2022	
Liczba wychowanków, którzy rozpoczęli proces usamodzielnienia	67	47	54	
Liczba sporządzonych Indywidualnych Programów Usamodzielnienia	37	53	26	
Liczba sporządzonych aktualizacji Indywidualnych Programów Usamodzielnienia	25	25	52	
Liczba wychowanków, którym wyznaczono opiekuna usamodzielnienia	53	40	30	
Oceny końcowe realizacji Indywidualnego Programu Usamodzielnienia	15	13	17	
Liczba decyzji administracyjnych dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej dotyczących świadczeń pieniężnych.	59	38	56	
Wypłacono ogółem świadczenia (zł.)	dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej	208.312,43	230.659,05	174.540,95
	dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	135.673,71	123.074,07	162.951,73

Źródło: PCPR

IV DIAGNOZA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU ŚWIDNICKIEGO – BADANIA ANKIETOWE W ŚRODOWISKU

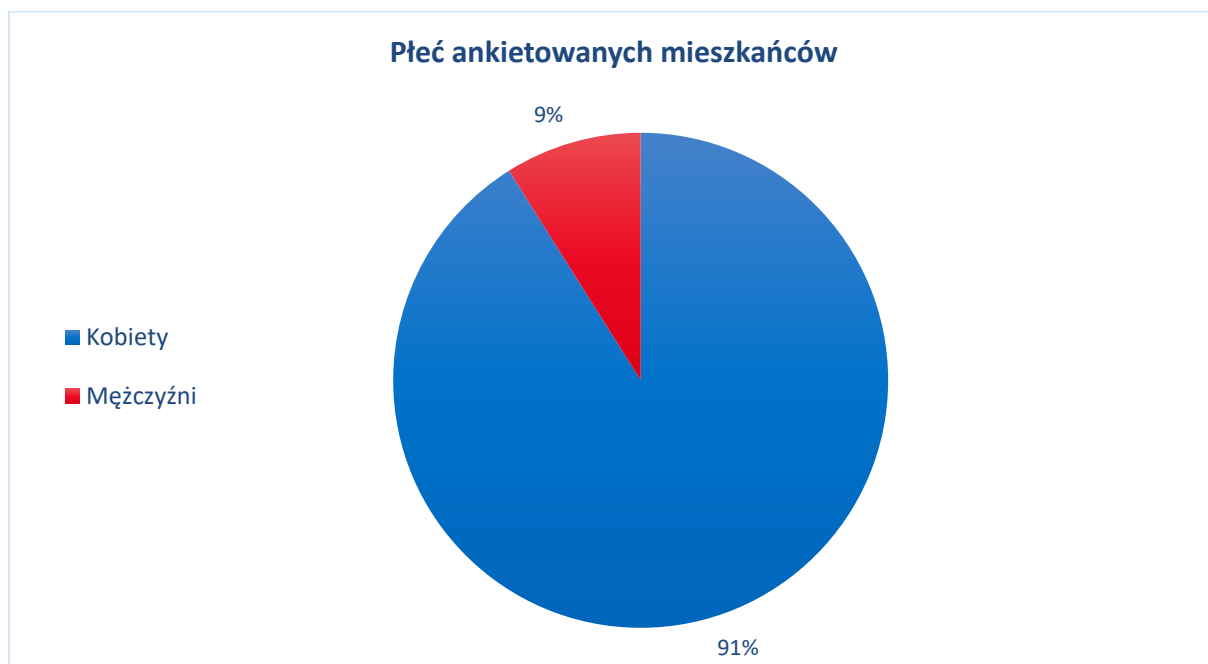
IV 1. Grupa badana i metodologia

W pierwszym kwartale 2024 r. przeprowadzono na terenie Powiatu Świdnickiego badania ankietowe, których celem było zdiagnozowanie obecnej sytuacji i potrzeb w lokalnym środowisku pieczy zastępczych.

W badaniu posłużono się metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview*), który stanowi wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www. Jest to technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

Odpowiedzi na pytania udzielili przedstawiciele rodzin zastępczych z terenu Powiatu Świdnickiego – łącznie 111 osób, których średni wiek wyniósł 54 lata. Wśród ankietowanych przeważają kobiety (91%).

Wykres 1. Płeć ankietowanych dorosłych mieszkańców

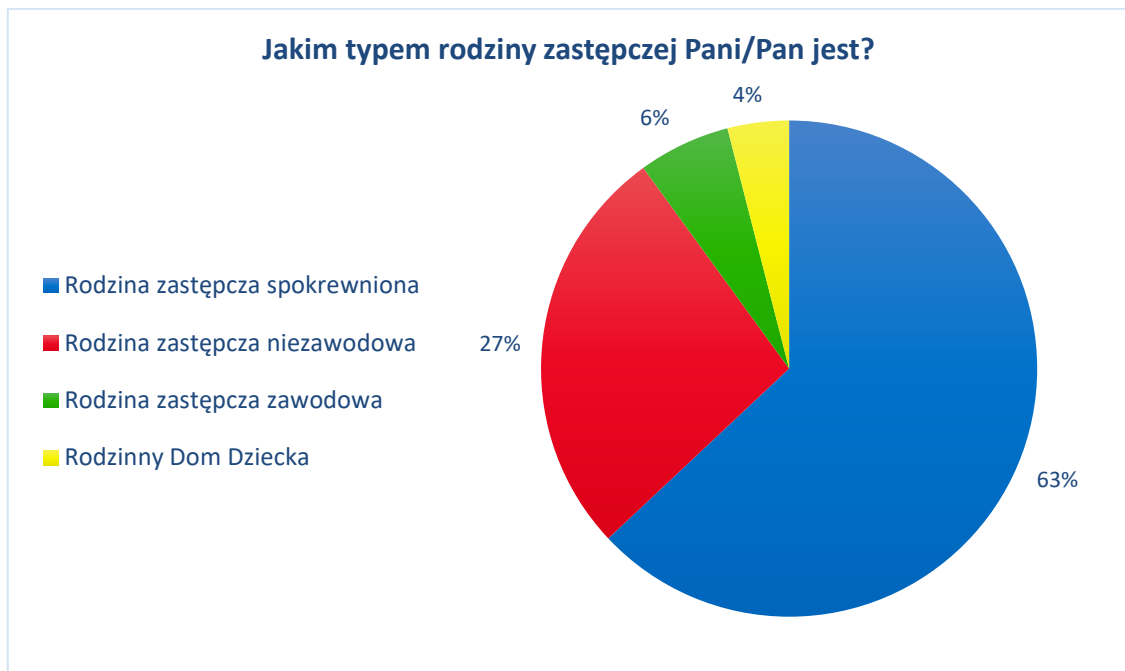
W następnym podrozdziale przedstawiono w formie graficznej rozkład odpowiedzi udzielonych przez respondentów na pytania zawarte w ankiecie.

IV 2. Wyniki badań

Wśród badanych form rodzinnej pieczy zastępczej przeważają rodziny zastępcze spokrewnione (63%). W drugiej kolejności znajdują się rodziny zastępcze niezawodowe (27%).

Natomiast pozostałe 10% ankietowanych stanowią łącznie rodziny zastępcze zawodowe (6%) i rodzinne domy dziecka (4%).

Wykres 2. Rodzaj rodziny zastępczej

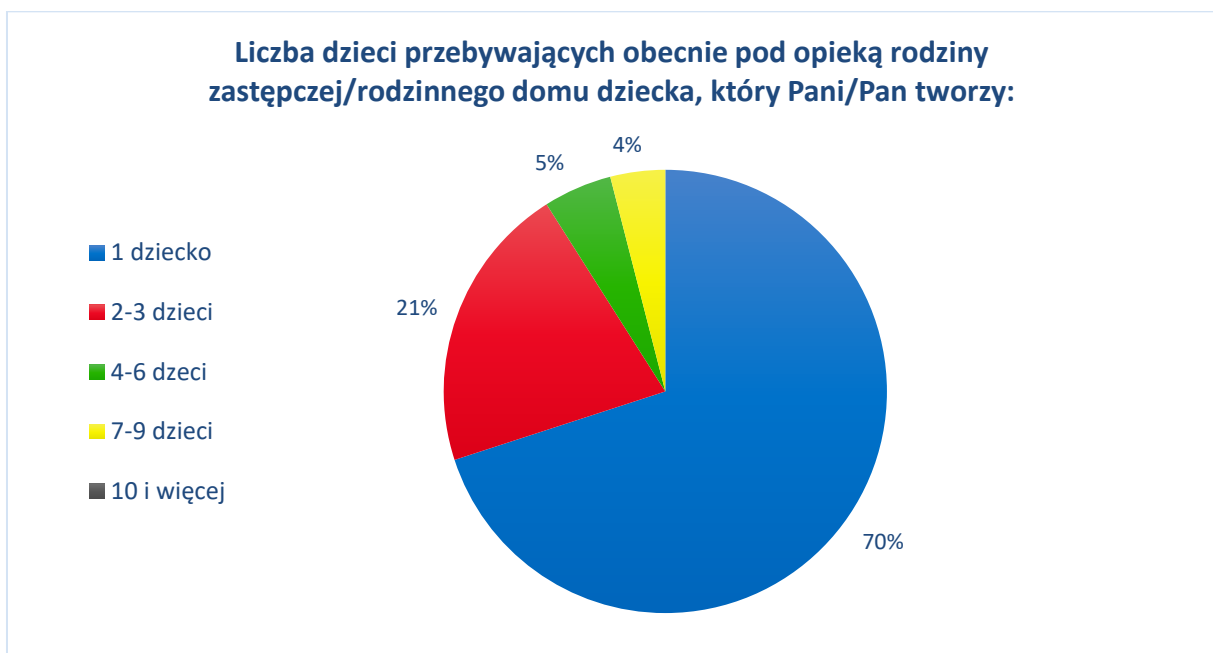
Na pytanie o liczbę dzieci, które na dzień badania przebywają w ankietowanych rodzinach zastępczych, najczęściej respondentów wskazało, że przebywa u nich 1 dziecko (70%).

W dużo dalszej kolejności (21%) jest to 2-3 dzieci.

W przypadku 5% badanych jest to 4-6 dzieci, a 4% 7-9 dzieci.

Żadna z badanych rodzin nie podała, że opiekuje się obecnie dziesięciorgiem dzieci lub więcej.

Wykres 3. Liczba dzieci przebywających obecnie pod opieką rodziny zastępczej/rodzinnego domu dziecka

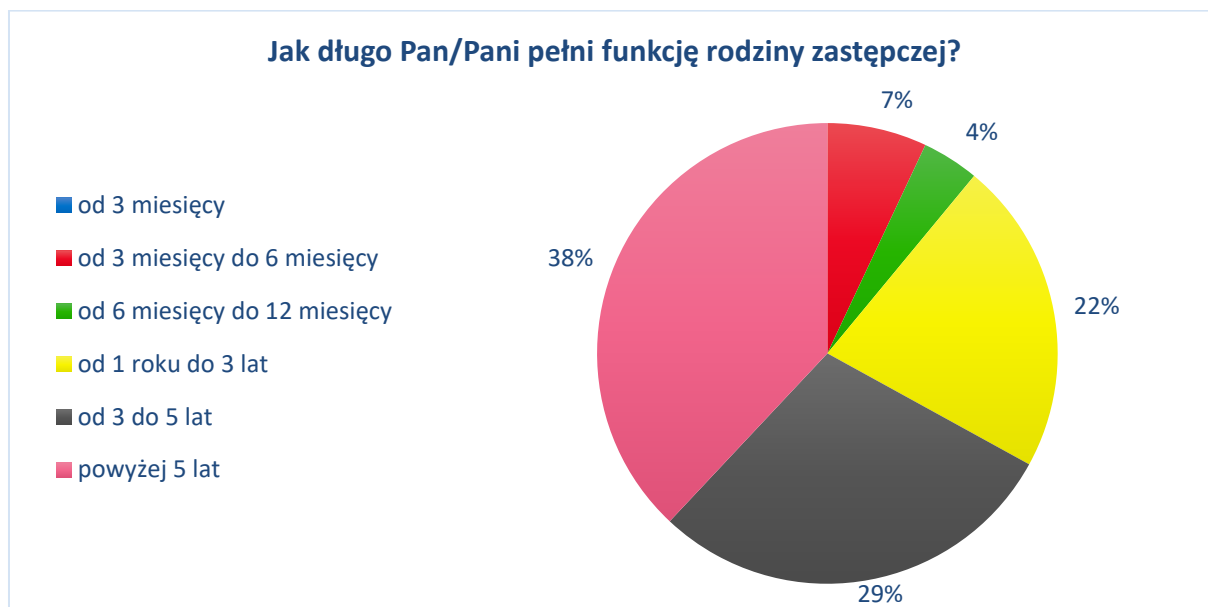

Największa część badanych rodzin wykazuje się najdłuższym stażem jako rodzina zastępcza – to jest powyżej 5 lat (38%). Na drugim miejscu są rodziny pełniące tą funkcję od 3 do 5 lat (29%), a następnie rodziny ze stażem od roku do 3 lat (22%).

O wiele mniej jest rodzin pełniących funkcję rodziny zastępczej od 3 do 6 miesięcy (7%), a najmniej od 6 miesięcy do roku (4%).

Żaden z respondentów nie wskazał na najniższy okres od 3 miesięcy.

Wykres 4. Okres pełnienia funkcji rodziny zastępczej

Na pytanie o rodzaje wsparcia otrzymywanego od PCPR w Świdnicy można było udzielić więcej niż jedną odpowiedź. Zdecydowanie najczęściej badanych (84%) wskazało na wsparcie ze strony koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

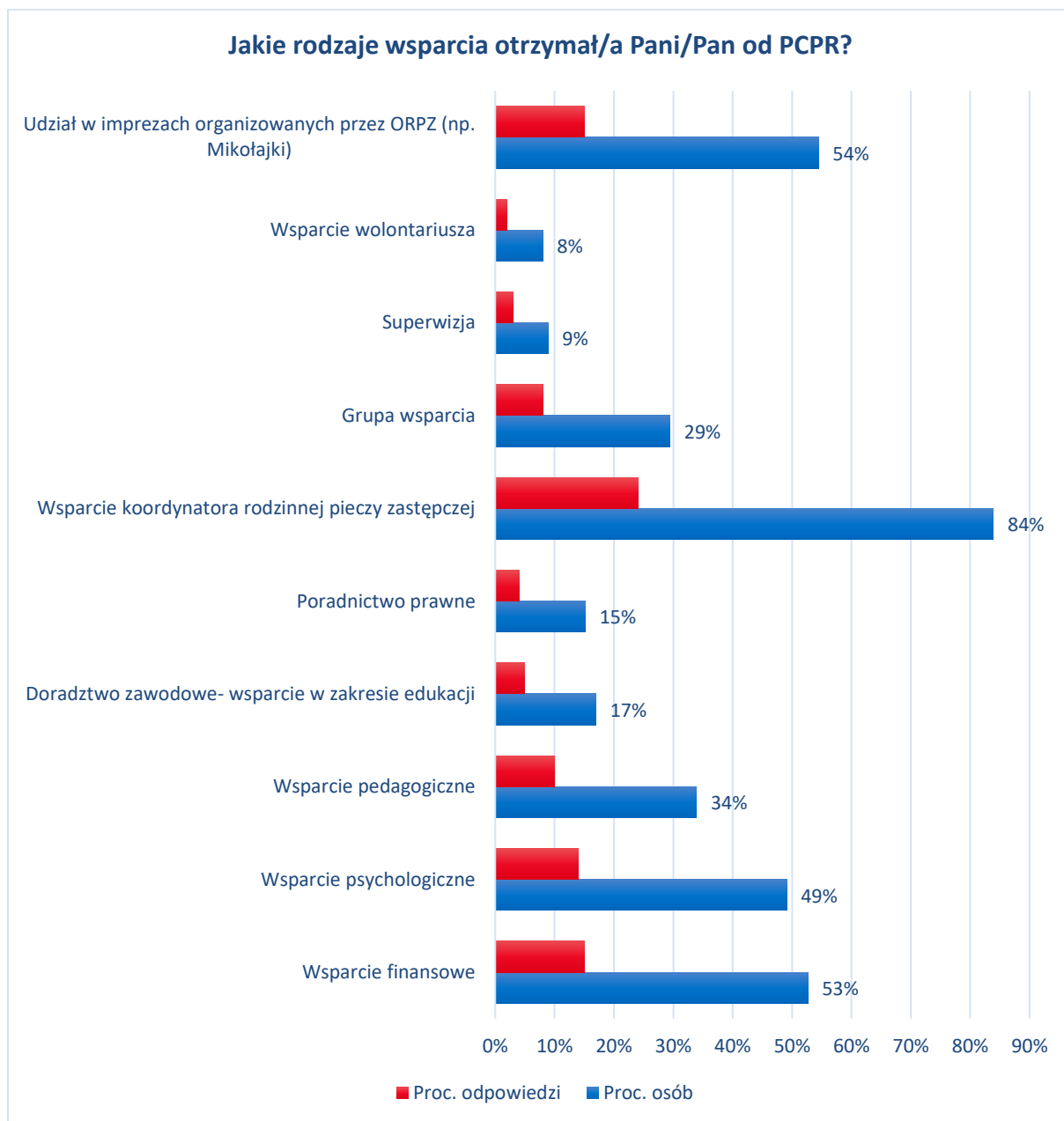
Są jeszcze dwie formy wsparcia, które podała więcej niż połowa badanych. Są to udział w imprezach organizowanych przez ORPZ (54%) oraz wsparcie finansowe (53%).

Blisko połowa (49%) respondentów wskazała na wsparcie o charakterze psychologicznym.

Najmniej osób wskazało wsparciu wolontariusza (8%).

Warto również zauważyć, że każda z wymienionych w pytaniu form wsparcia została – w mniejszym bądź większym stopniu – dostrzeżona przez ankietowanych.

Wykres 5. Rodzaje wsparcia otrzymywanego od PCPR

Rodziny zastępcze w powiecie świdnickim dostrzegają znaczenie wsparcia, które jest im udzielane, zarówno w zakresie pomocy merytorycznej, jak i finansowej.

Dofinansowanie do utrzymania lokalu mogą otrzymywać jedynie zawodowe formy pieczy zastępczej oraz rodzinne domy dziecka (art. 84 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej). Dofinansowanie do wypoczynku oraz kolonie i inne (pomoc losowa, jednorazowa, i niezbędne koszty w związku z potrzebami przyjmowanego dziecka do rodziny zastępczej (art. 83).

Łącznie 49% respondentów, deklaruje otrzymanie fakultatywnego wsparcia finansowego z PCPR. W tym:

- największy udział ma wsparcie na cele określone, jako „inne” (22%),

- 11% rodzin otrzymało wsparcie finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym/ domu jednorodzinnego,
- 10% na kolonie letnie dla dzieci,
- pozostałe 6% na dofinansowanie do wypoczynku.

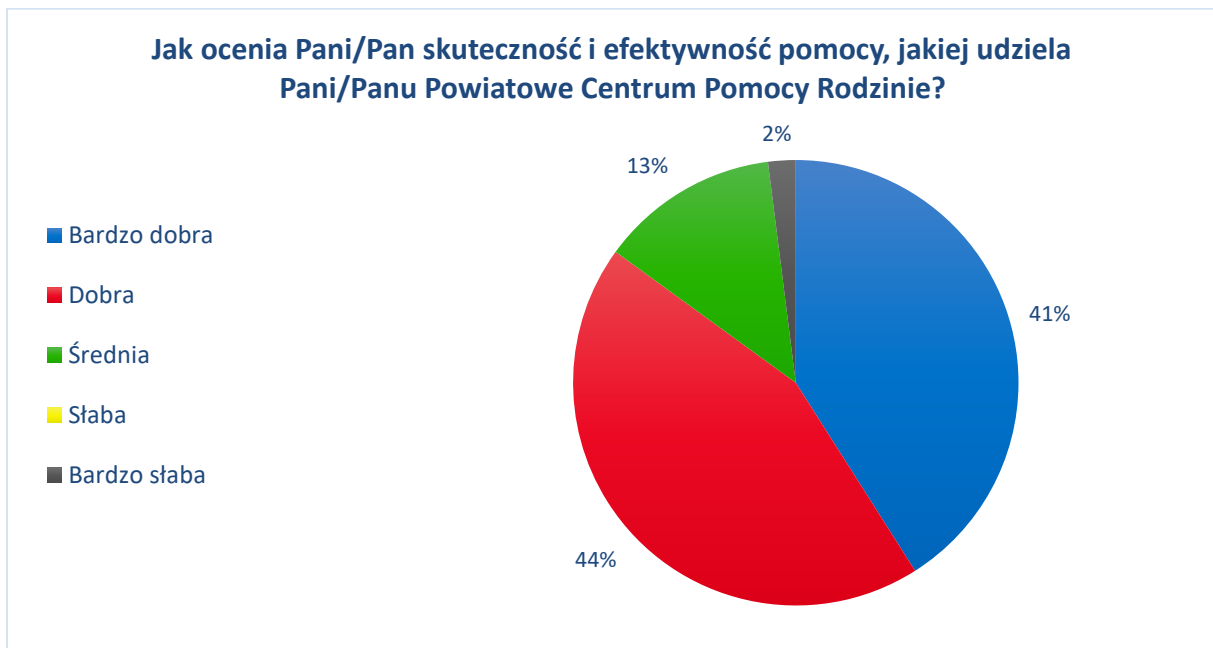
Wykres 6. Wsparcie finansowe otrzymane od PCPR

Ankietowani oceniają pozytywnie skuteczność i efektywność pomocy udzielanej im przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy – dla 44% jest ona dobra, a dla 41% wręcz bardzo dobra, co daje łącznie 85%.

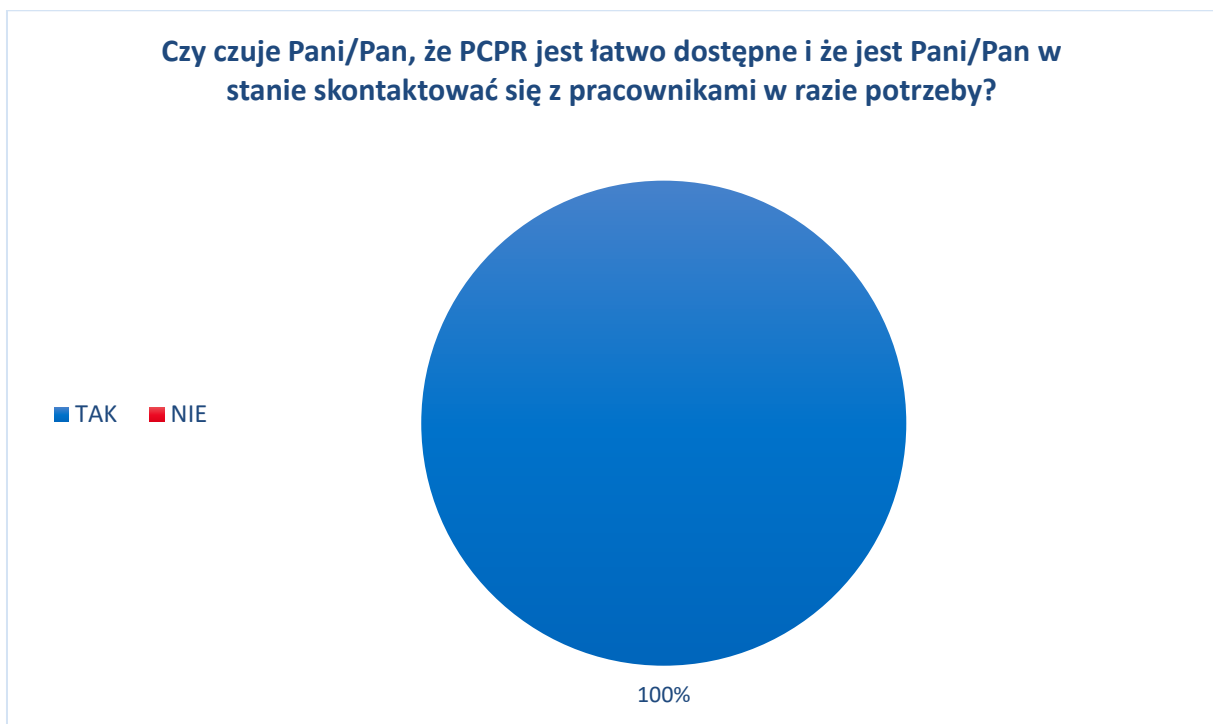
Zdaniem 13% respondentów jakość wsparcia ze strony PCPR jest na średnim poziomie, a pozostałe 2% ocenia ją jako bardzo słabą.

Wykres 7. Ocena skuteczności i efektywności pomocy udzielanej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

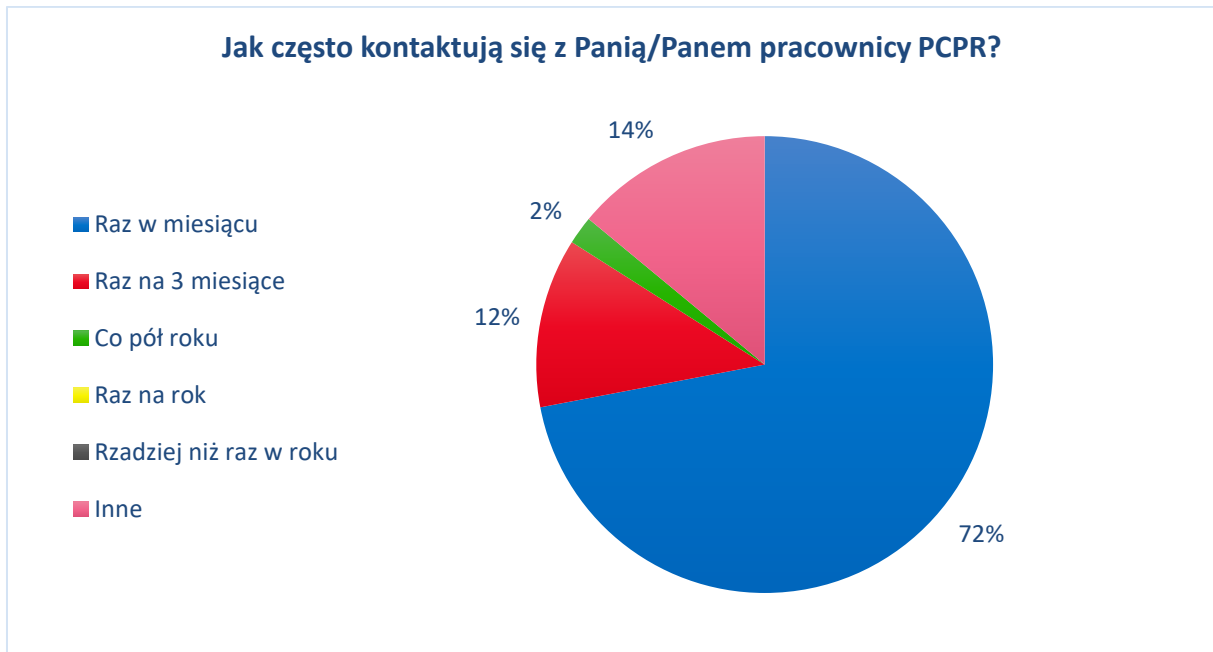
Wszyscy badani (100%) jednomyślnie są zdania, że PCPR w Świdnicy jest w pełni dostępne dla jego klientów.

Wykres 8. Dostępność PCPR dla klientów

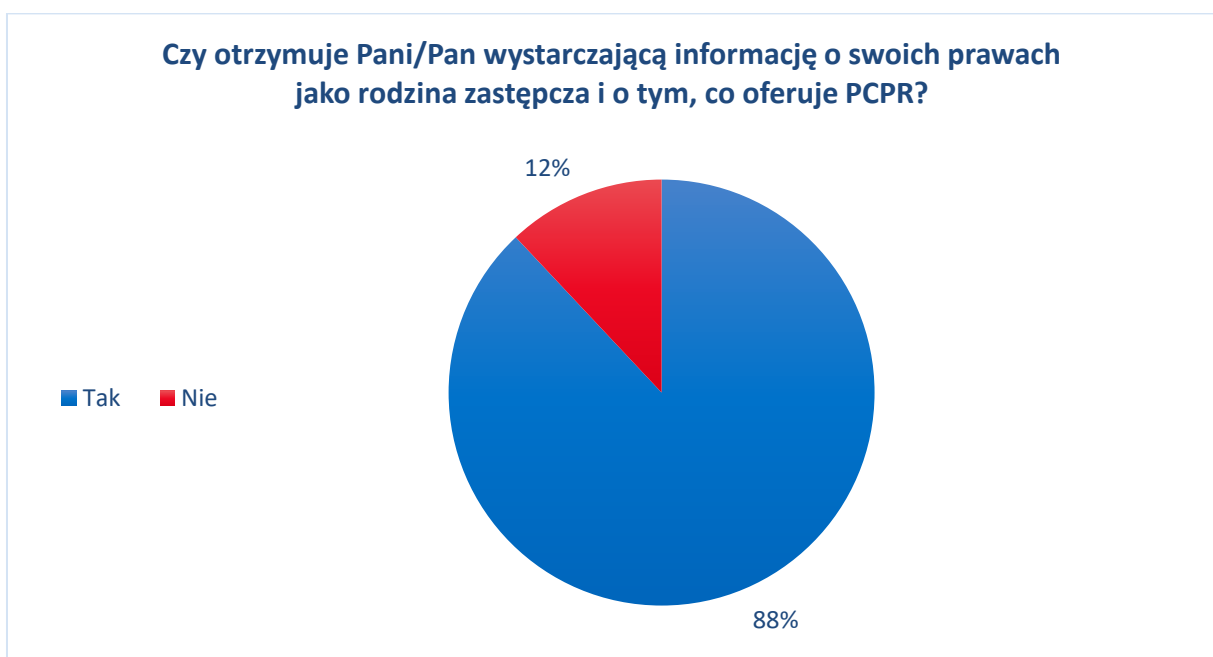
Częstotliwość kontaktów pracowników PCPR z rodzinami zastępczymi jest bardzo wysoka. Przeważająca większość badanych (72%) ocenia ją na jeden kontakt w miesiącu. Zdaniem 14% respondentów częstotliwość kontaktów ma „inną” częstotliwość, niż wszystkie podane w pytaniu opcje. Dla 12% - raz na 3 miesiące, a 2% - co pół roku.

Wykres 9. Częstotliwość kontaktów pracowników PCPR z rodzinami zastępczymi

Badane rodziny zastępcze w zdecydowanej większości (88%) są zadowolone z jakości i zakresu informacji, które uzyskują o swoich prawach i ofercie PCPR.

Wykres 10. Ocena informacji uzyskiwanych o swoich prawach i ofercie PCPR

Na poniższym wykresie przedstawiono, w jakiej średniej skali badani oceniają wiarygodność źródeł informacji na temat pieczy zastępczej. Przy każdej opcji odpowiedzi respondenci mogli wyrazić swoje zdanie w skali od 1 (najbardziej wiarygodne) do 8 (najmniej wiarygodne).

Trzy najbardziej wiarygodne źródła informacji to:

- media tradycyjne o zasięgu ogólnopolskim (3,4),
- internetowe portale ogólnopolskie (3,8),
- systematyczne spotkania bezpośrednio z przygotowanym merytorycznie pracownikiem PCPR zajmującym się zagadnieniem pieczy zastępczej (4,0).

Wykres 11. Ocena źródeł informacji w temacie pieczy zastępczej – ocena w skali.

W następnym pytaniu dopuszczono możliwość udzielenia jednej odpowiedzi.

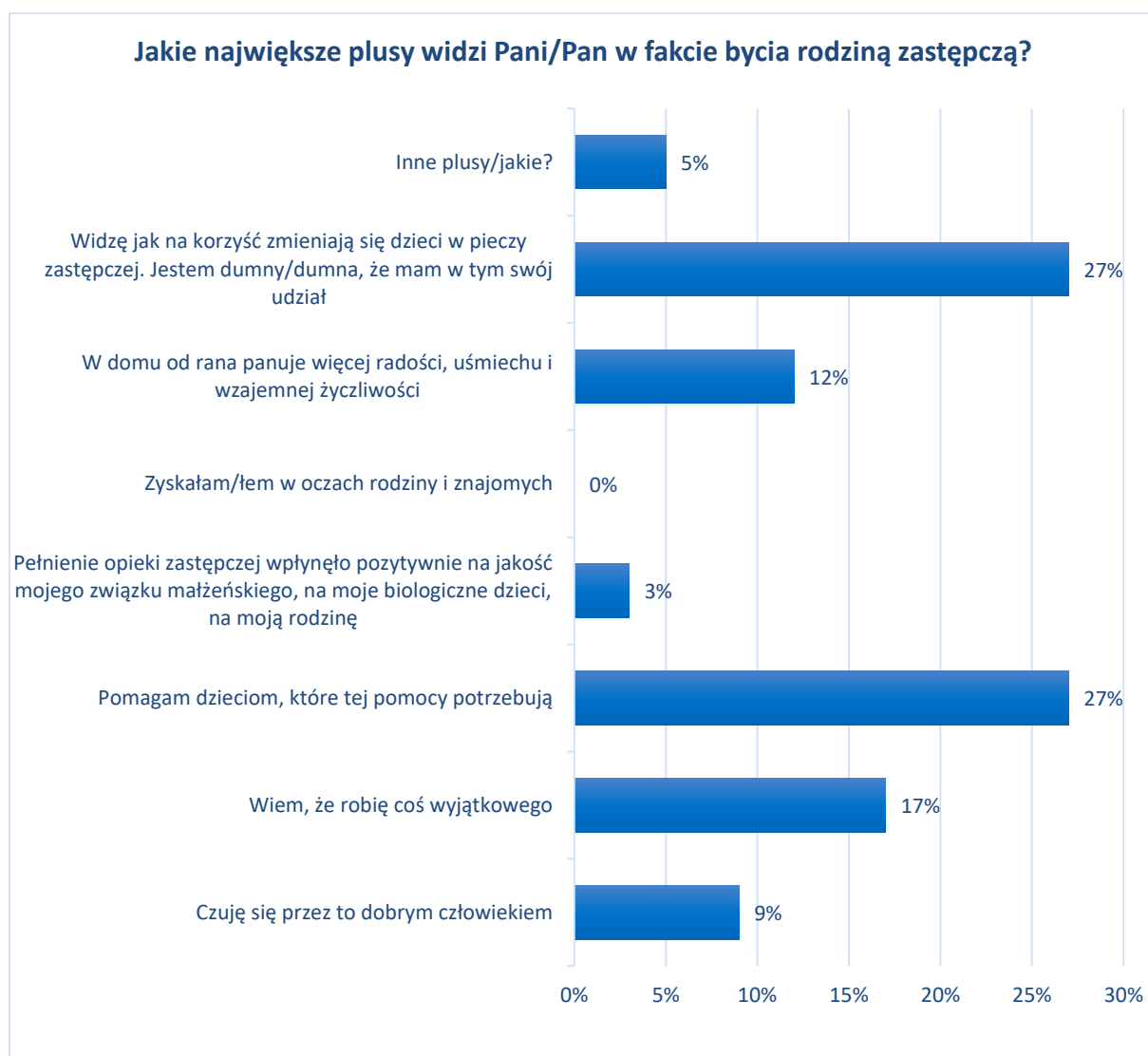
Na pytanie o to, jakie są największe plusy bycia rodziną zastępczą, zdecydowanie najczęściej udzielano dwóch odpowiedzi:

- satysfakcja i duma z tego, jak zmieniają się na korzyść dzieci powierzone w pieczę zastępczą (27% ankietowanych);
- świadomość niesienia pomocy dzieciom, które tego potrzebują (27% ankietowanych);

Z kolei najrzadziej respondenci wskazywali na pozytywny efekt pełnienia roli rodziny zastępczej na jakość ich związku małżeńskiego, biologiczne dzieci i rodzinę (3% ankietowanych).

Ważnym sygnałem jest to, że żaden z ankietowanych (0%) nie uznał, że poprzez podjęcie się takiej roli zyskał w oczach rodziny i znajomych.

Wykres 12. Największe plusy bycia rodziną zastępczą

Natomiast wśród głównych minusów bycia rodziną zastępczą, najczęściej respondentów wskazało na opcję „inne” (29%), lecz bez bliższego sprecyzowania, co mają na myśli.

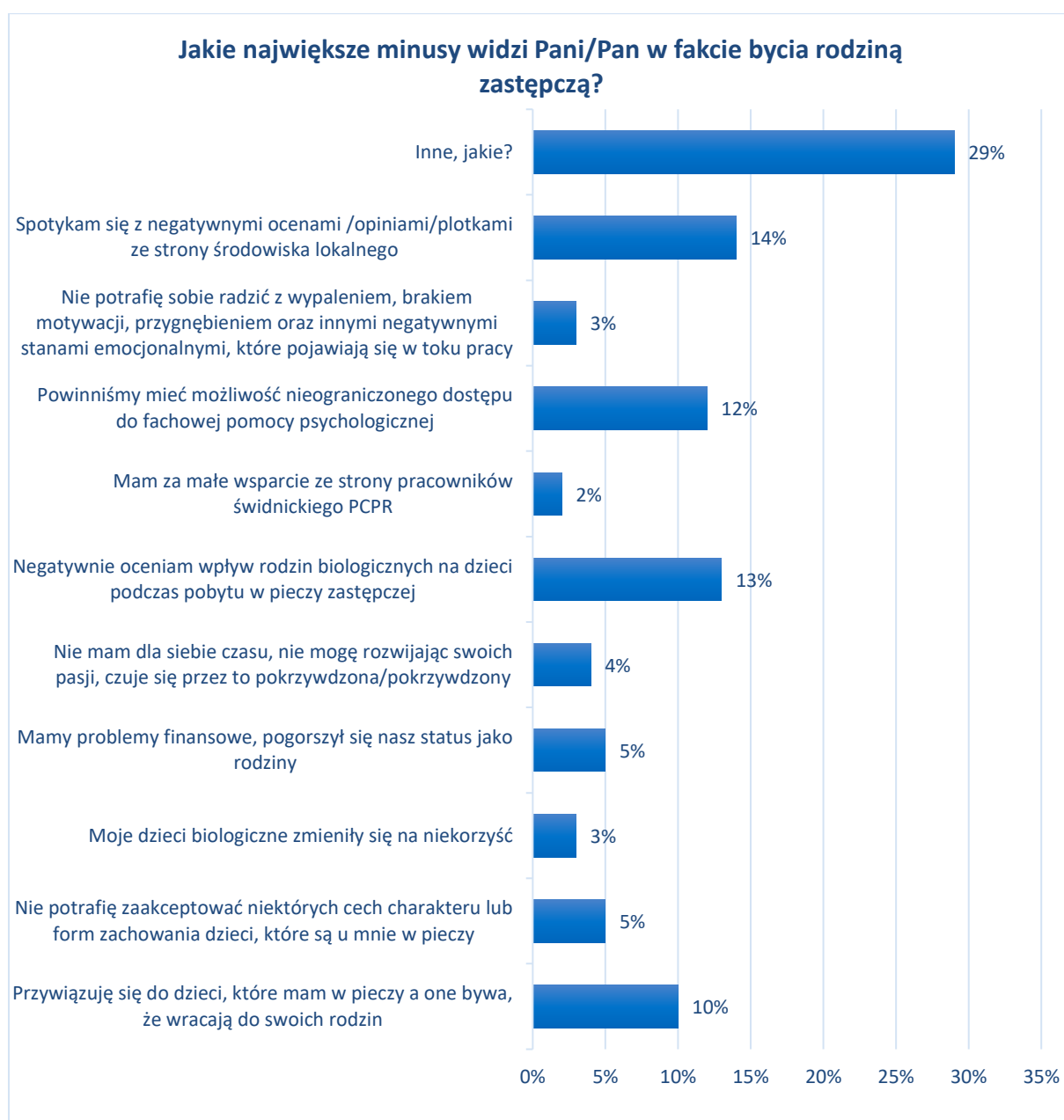
Druga największa grupa ankietowanych (14%) zadeklarowała, że spotyka się z negatywnymi ocenami i opiniami oraz plotkami w środowisku lokalnym.

Niewiele mniej, bo 13% badanych, uważa za negatywny wpływ rodzin biologicznych na dzieci podczas pobytu w pieczy zastępczej.

Z kolei 12% wskazuje na konieczność nieograniczonego dostępu do fachowej pomocy psychologicznej.

Ostatnia odpowiedź, która uzyskała wskazanie przez co najmniej 10% badanych to kwestia przywiązywania się emocjonalnego dzieci w pieczy zastępczej, które następnie wracają do rodzin biologicznych (10%).

Wykres 13. Największe minusy bycia rodziną zastępczą

Na pytanie o najczęstsze problemy związane z funkcjonowaniem rodziny zastępczej, najwięcej, bo 41% respondentów jest zdania, że żadne problemy nie występują.

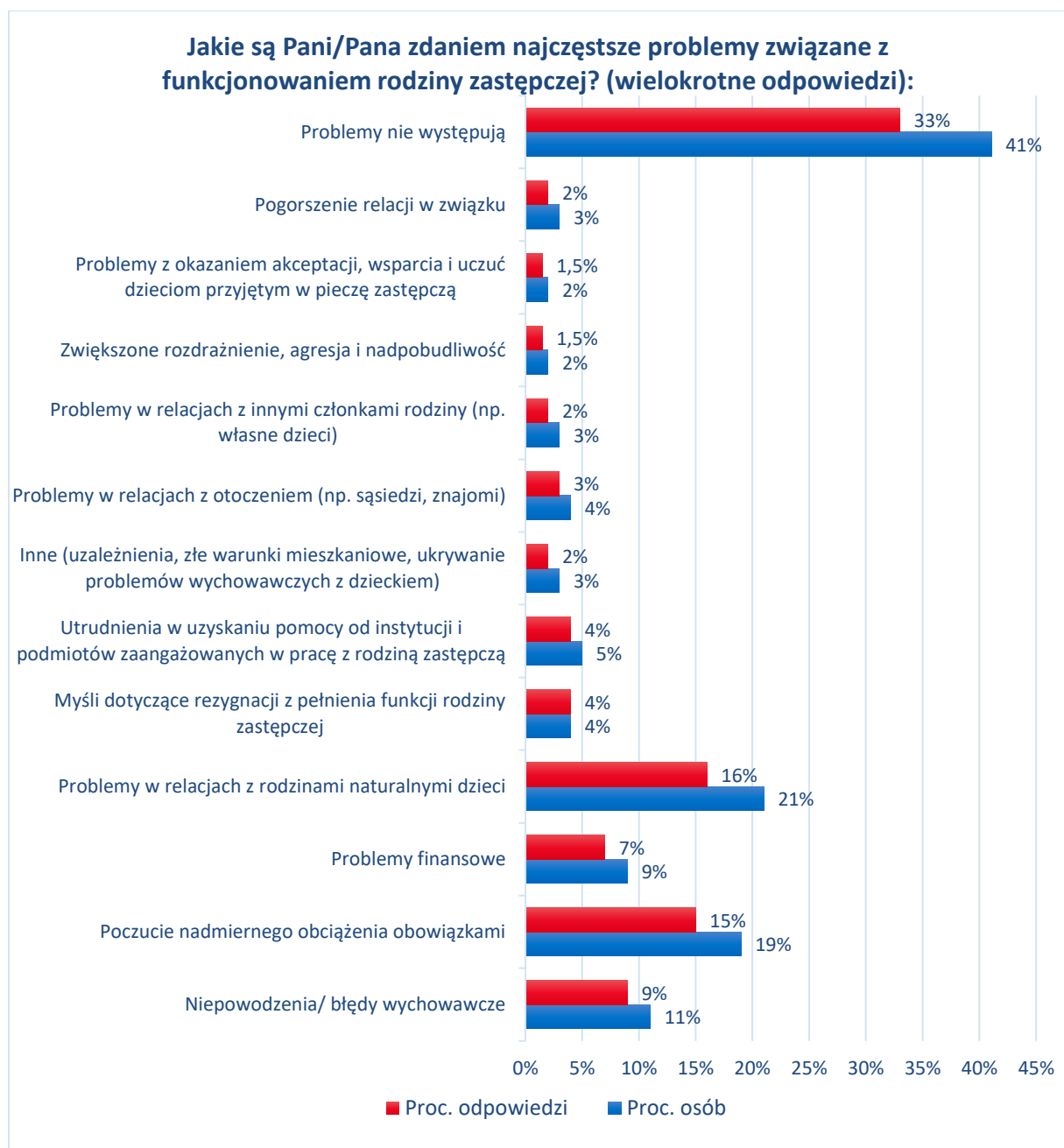
Oznacza to, że pozostałe łącznie 59% spotyka się z problemami różnej natury.

W tym najwięcej, bo 21% badanych, sygnalizuje, że zdarzają się problemy w relacjach z rodzinami naturalnymi przyjętych dzieci.

19% czuje się nadmiernie obciążona obowiązkami, a 11% wskazuje na niepowodzenia wychowawcze.

Każda z pozostałych opcji odpowiedzi nie została wskazana przez więcej, niż przez 5% badanych.

Wykres 14. Najczęstsze problemy związane z funkcjonowaniem rodziny zastępczej

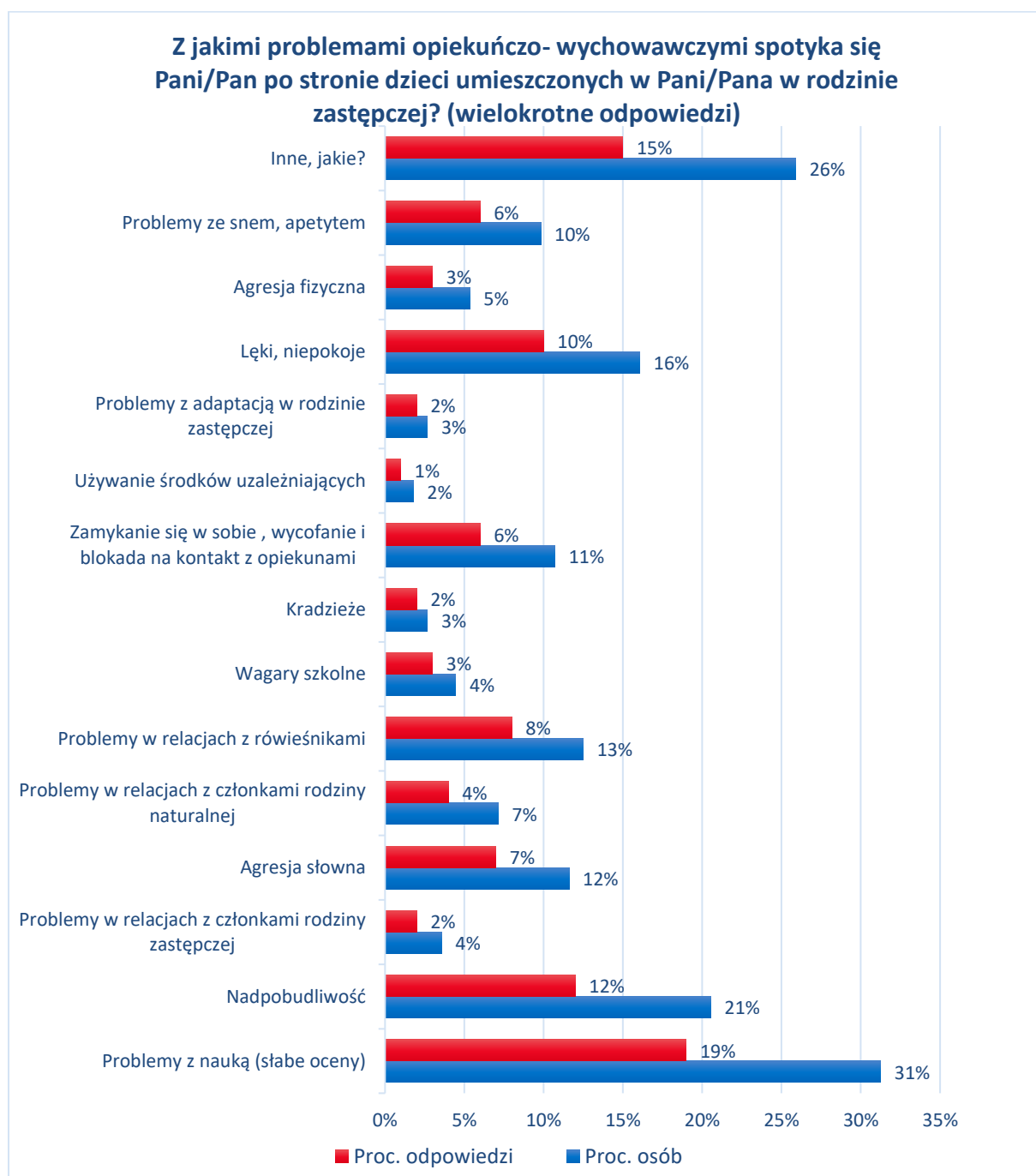

Wśród najczęstszych problemów opiekuńczo-wychowawczych z wychowankami, respondenci wymieniają:

- problemy z nauką (31% badanych);
- inne (26% badanych), lecz bez bliższego dookreślenia.

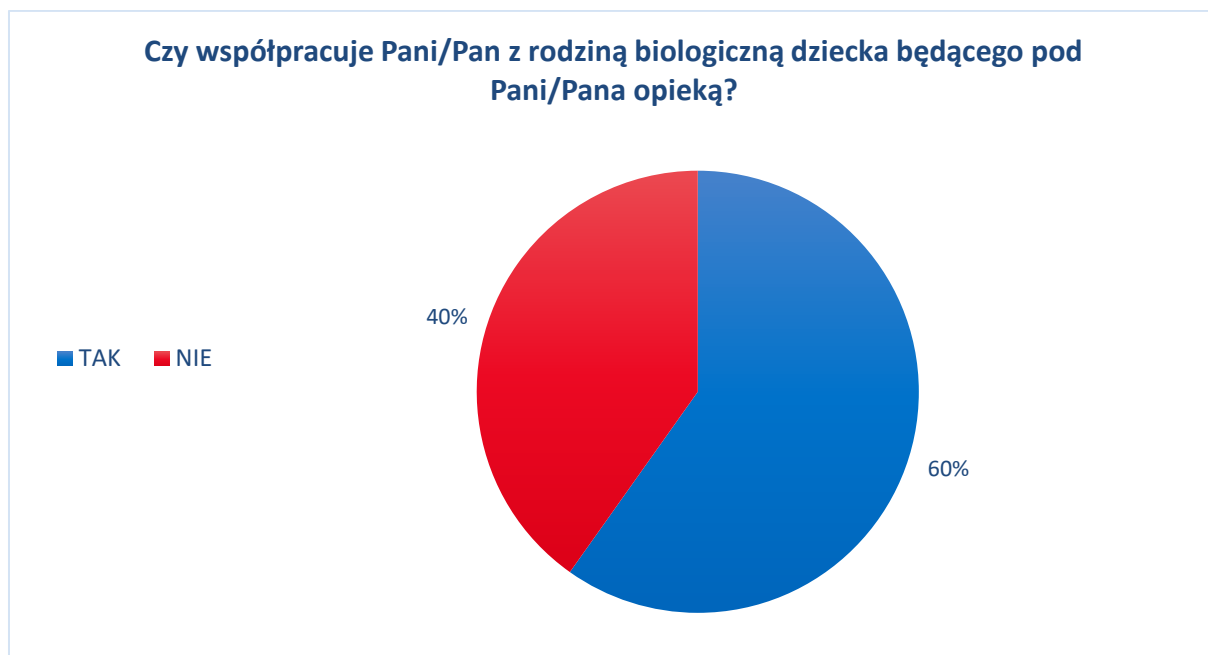
Pozostałe odpowiedzi, które zostały w każdym przypadku dostrzeżone przez przynajmniej 10% badanych mają naturę psychologiczną (21%: nadpobudliwość, 16% lęki i niepokoje, 13% problemy w relacjach z rówieśnikami, 12% agresja słowna, 11% zamykanie się w sobie, 10% problemy ze snem/ apetytem).

Wykres 15. Najczęstsze problemy opiekuńczo-wychowawcze z wychowankami

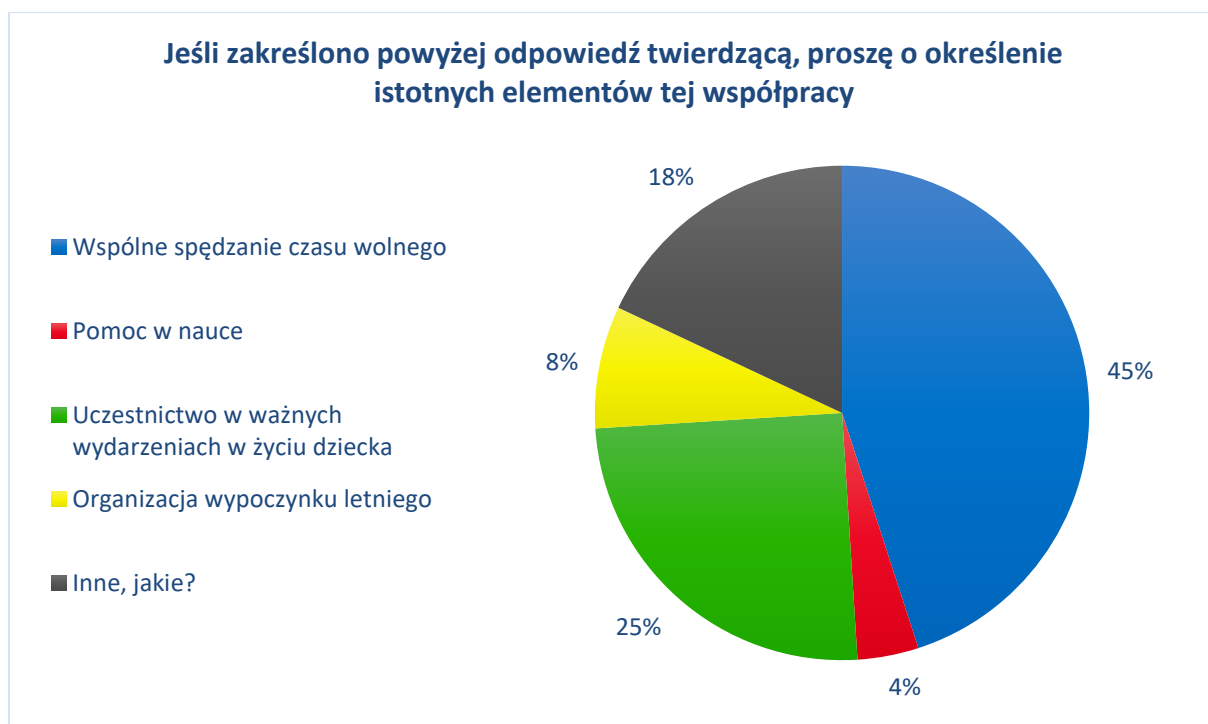
Większość rodzin zastępczych (60%) współpracuje z rodziną biologiczną dziecka.

Wykres 16. Współpraca z rodziną biologiczną dziecka

Ta grupa badanych rodzin zastępczych, która deklaruje współpracę z rodziną biologiczną dziecka, podaje, że kooperacja dotyczy najczęściej wspólnego spędzania czasu wolnego (45%). W drugiej kolejności jest to uczestnictwo rodziny biologicznej w ważnych wydarzeniach z życia dziecka (25%), a w trzeciej są to inne obszary współpracy (18%). Najrzadziej dochodzi do współpracy przy pomocy w nauce (4% badanych).

Wykres 17. Obszary współpracy z rodziną biologiczną dziecka

35% badanych podało, że nie dochodzi do żadnych kontaktów dziecka z jego rodziną biologiczną podczas przebywania dziecka w pieczy zastępczej.

Oznacza to, że pozostałe 65% badanych taki kontakt utrzymuje. W tej grupie najczęściej do kontaktu z rodziną biologiczną ma dochodzić co najmniej raz w tygodniu (28%).

Wykres 18. Częstotliwość kontaktu dziecka z jego rodziną biologiczną

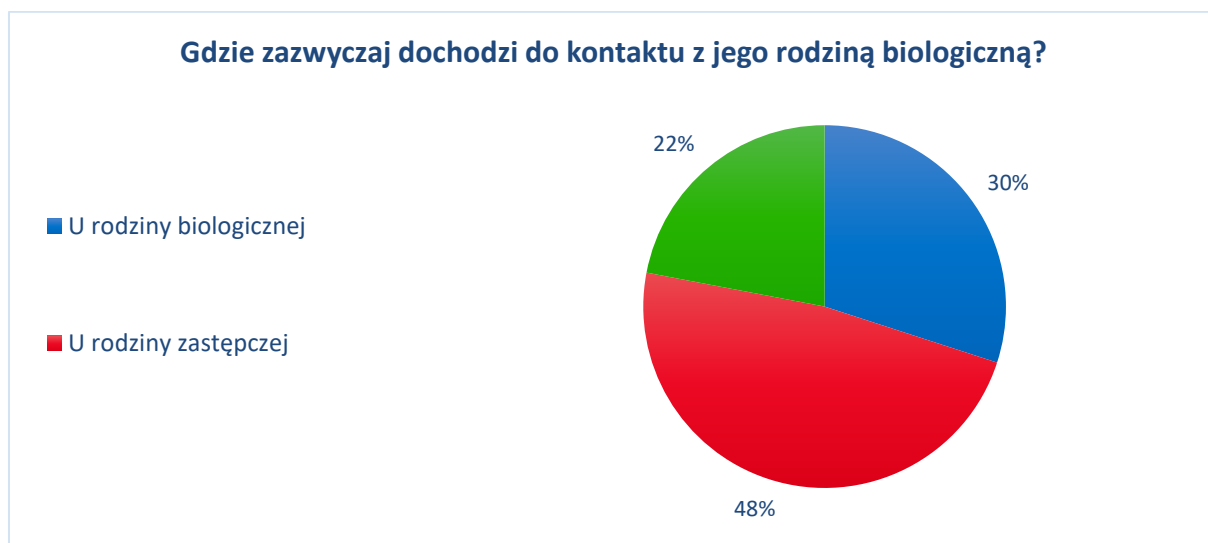

Z kolei najczęstszym miejscem kontaktu dziecka z jego rodziną biologiczną jest dom (miejsce zamieszkania) rodziny zastępczej – 48%.

Rzadziej, aczkolwiek w 1/3 przypadków (30%) do kontaktu ma dochodzić w miejscu zamieszkania rodziny biologicznej.

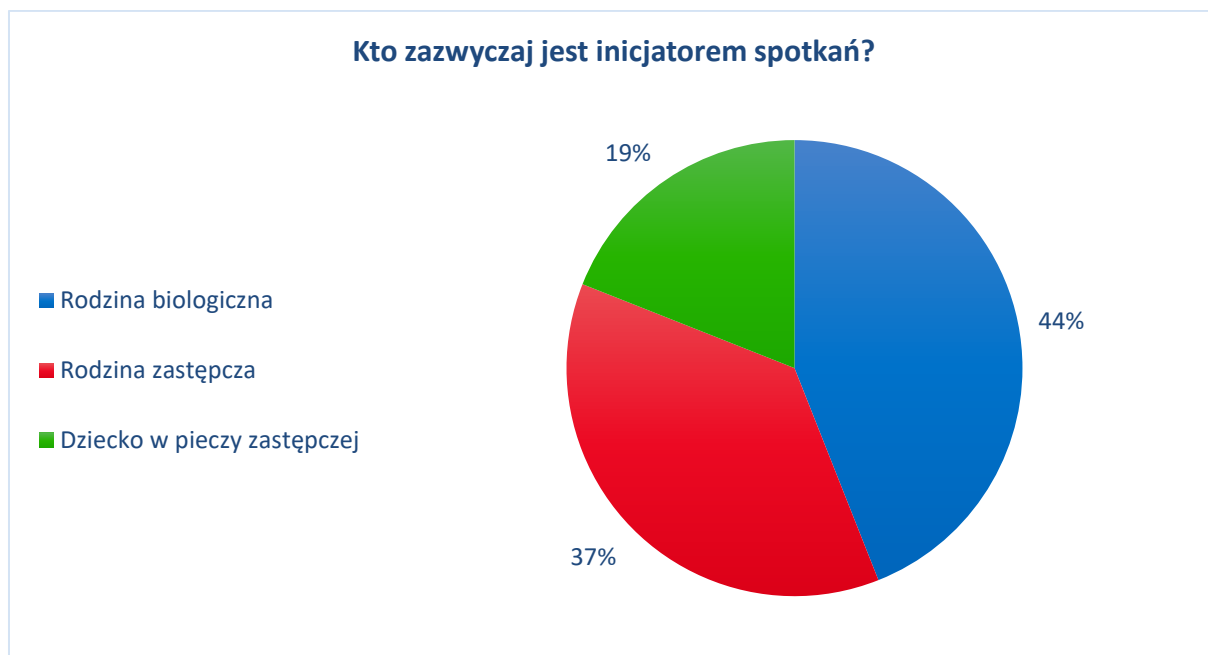
Natomiast w 22% - w miejscu neutralnym, jak ośrodek interwencji kryzysowej, park, szkoła, sala zabaw itp.

Wykres 19. Najczęstsze miejsce kontaktu dziecka z jego rodziną biologiczną

Najczęściej to rodzina biologiczna dziecka inicjuje spotkania z ich dzieckiem – tak deklaruje 44% badanych. Jednak niewiele mniej, bo 37% ankietowanych, uważa, że to rodzina zastępcza jest inicjatorem takich spotkań. Najmniej, chociaż znacząca liczba (19%) ankietowanych wskazuje, że to dziecko przebywające w pieczy zastępczej jest inicjatorem spotkań ze swoją rodziną biologiczną.

Wykres 20. Najczęstszy inicjator spotkań dziecka z jego rodziną biologiczną

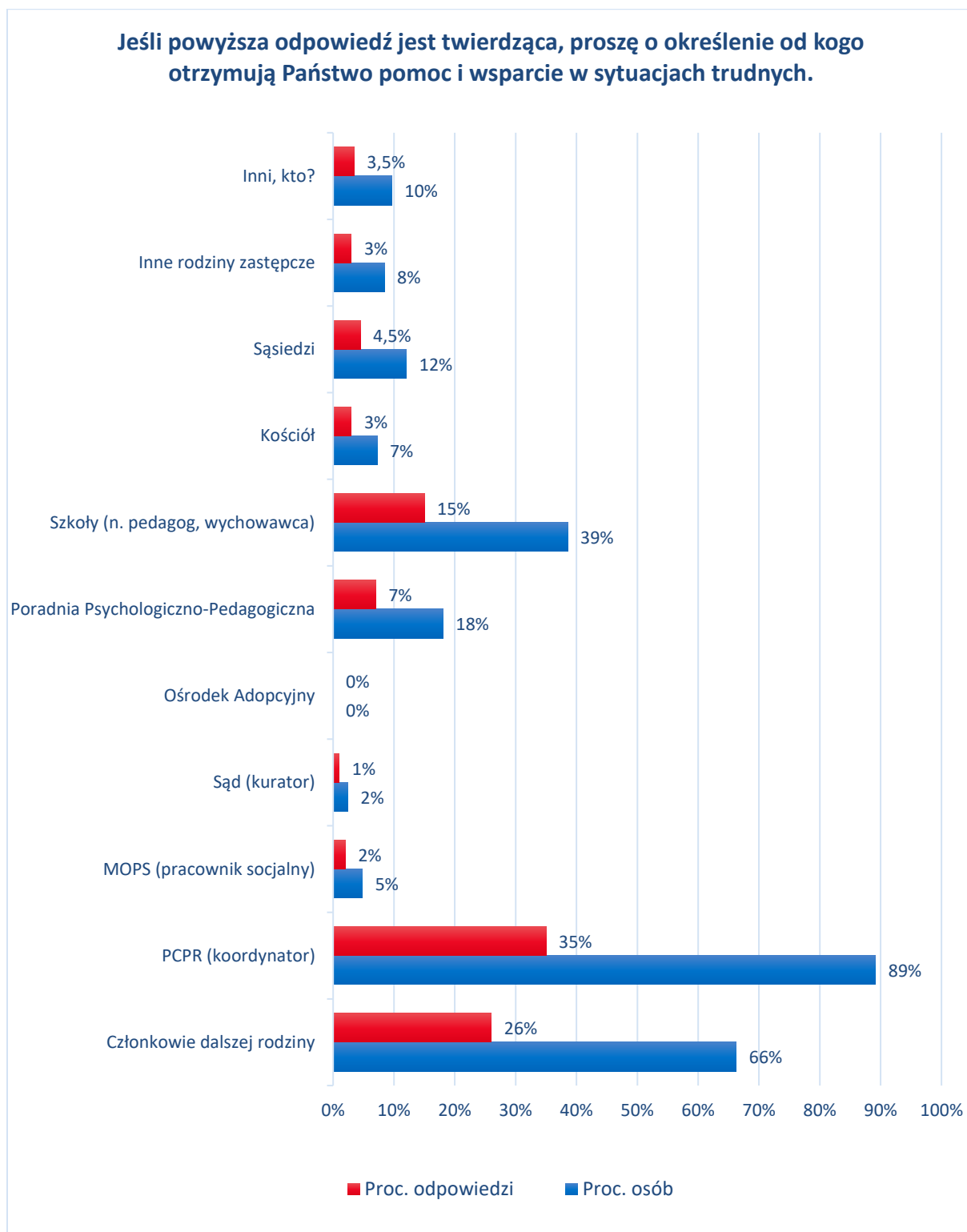
Większość (15%) badanych podaje, że może liczyć na pomoc innych osób lub instytucji po podjęciu opieki nad dzieckiem z pieczy zastępczej. 15% nie ma zdania na ten temat, a pozostałe 11% zaprzecza.

Wykres 21. Pomoc innych osób lub instytucji po podjęciu opieki nad dzieckiem z pieczy zastępczej

Za instytucje i osoby najczęściej pomagające w opiece nad dzieckiem z pieczy zastępczej, respondenci uznali zdecydowanie: PCPR w Świdnicy (89% badanych) i członków dalszej rodziny (66%). W trzeciej, aczkolwiek dużo dalszej kolejności wymieniono szkołę (39%). Żaden z ankietowanych (0%) nie wskazał na pracownika socjalnego OPS.

Wykres 22. Instytucje najczęściej pomagające w opiece nad dzieckiem z pieczy zastępczej

Ankietowane rodziny zastępcze najbardziej preferują wsparcie w postaci terapii psychologicznych dla dzieci i młodzieży (34% badanych).

W drugiej kolejności (29% respondentów) sygnalizuje potrzebę pomocy materialnej.

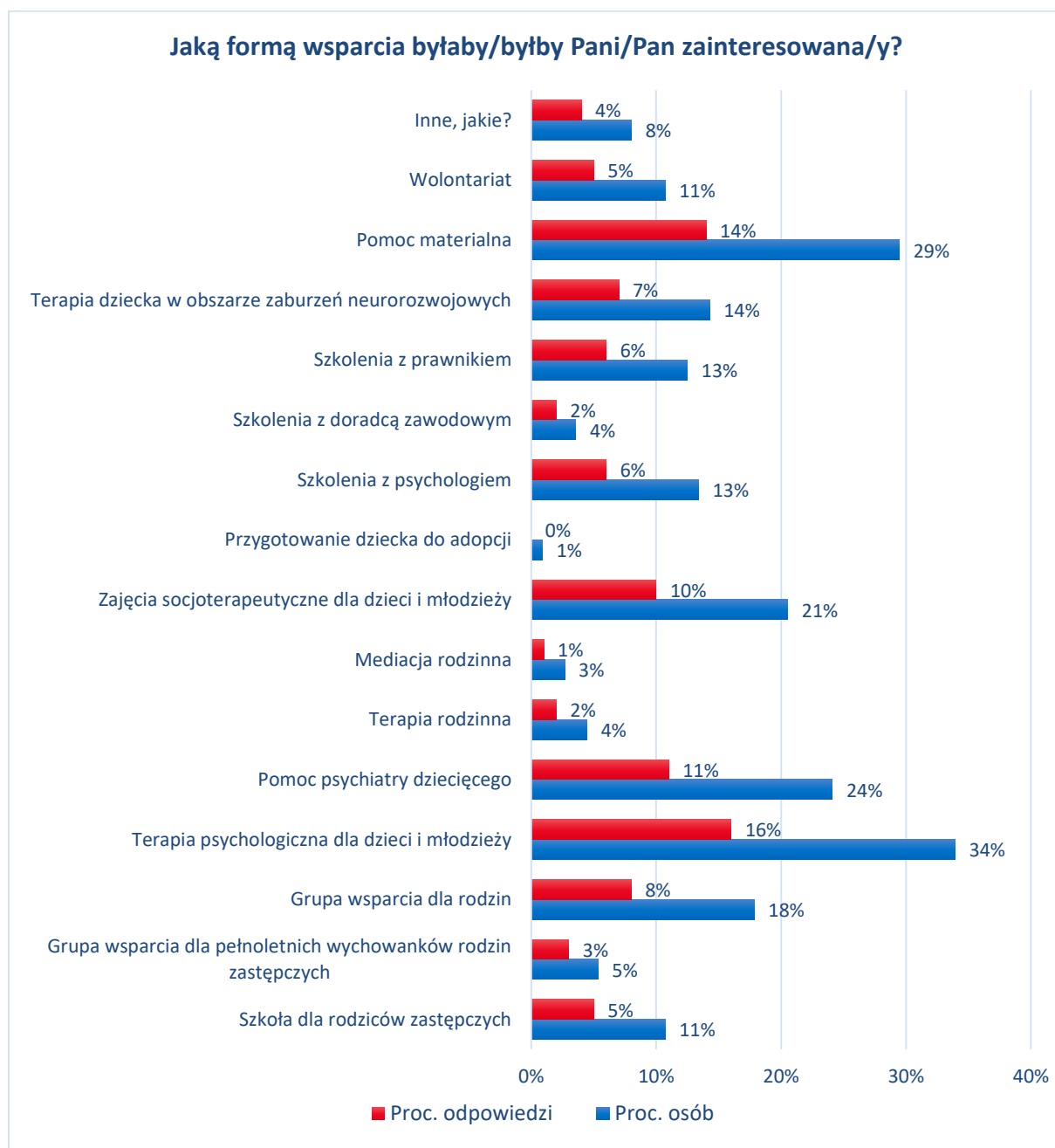
W trzeciej wskazuje na pomoc psychiatry dziecięcego (24% badanych).

W czwartej oczekuje na zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży (21%).

Każda z pozostałych opcji preferowanych form wsparcia została dostrzeżona przez mniej, niż 21% badanych.

Zdecydowanie najmniej respondentów wskazała na przygotowanie dziecka do adopcji (1%).

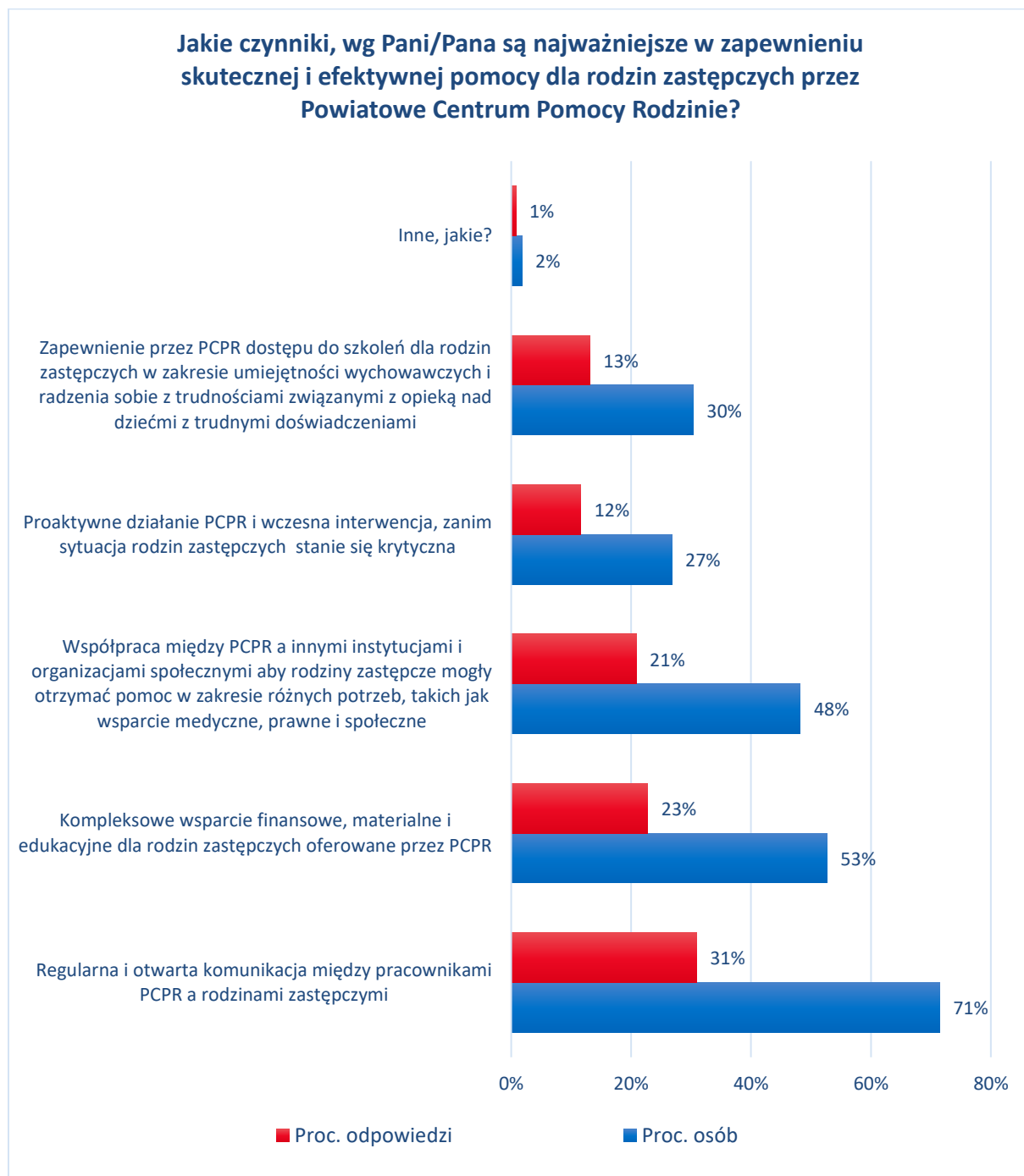
Wykres 23. Preferowane formy wsparcia

Za zdecydowanie najważniejszy czynnik w zapewnieniu skutecznej i efektywnej pomocy dla rodzin zastępczych przez PCPR uznano regularną i otwartą komunikację między pracownikami PCPR a rodzinami zastępczymi (71% badanych).

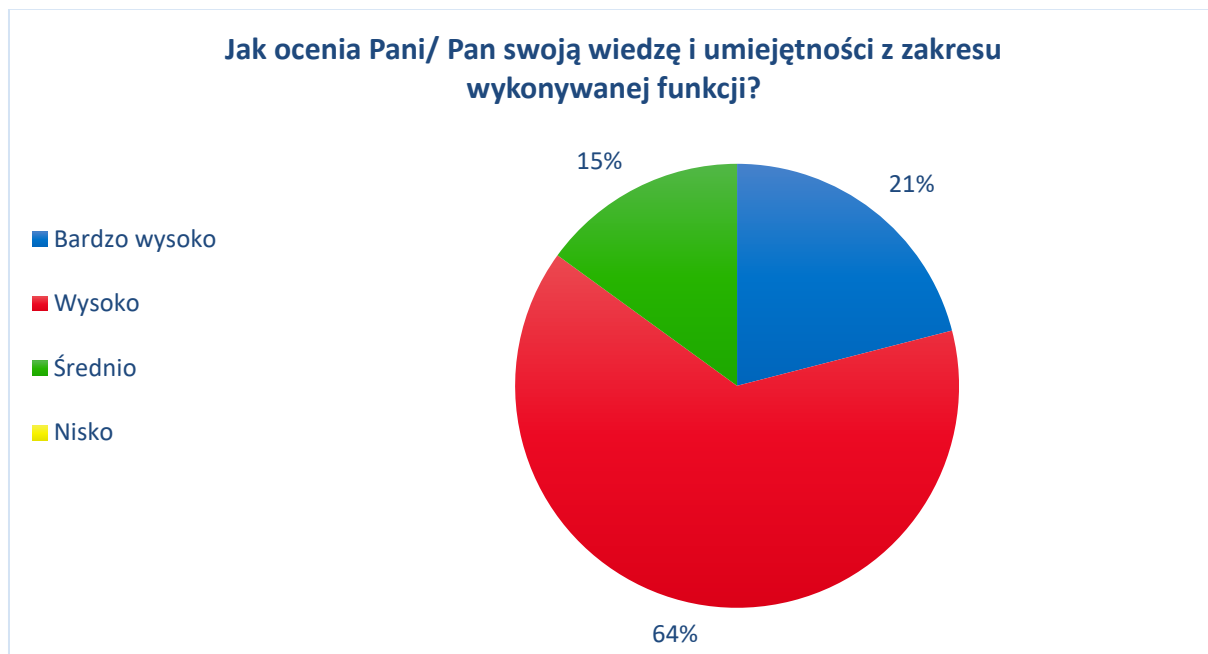
Jeszcze jeden czynnik został dostrzeżony przez ponad połowę badanych – zdaniem 53% istotne w zapewnieniu skutecznej i efektywnej pomocy dla rodzin zastępczych przez PCPR jest kompleksowe wsparcie finansowe, materialne i edukacyjne dla rodzin zastępczych.

Wykres 24. Najważniejsze czynniki w zapewnieniu skutecznej i efektywnej pomocy dla rodzin zastępczych przez PCPR

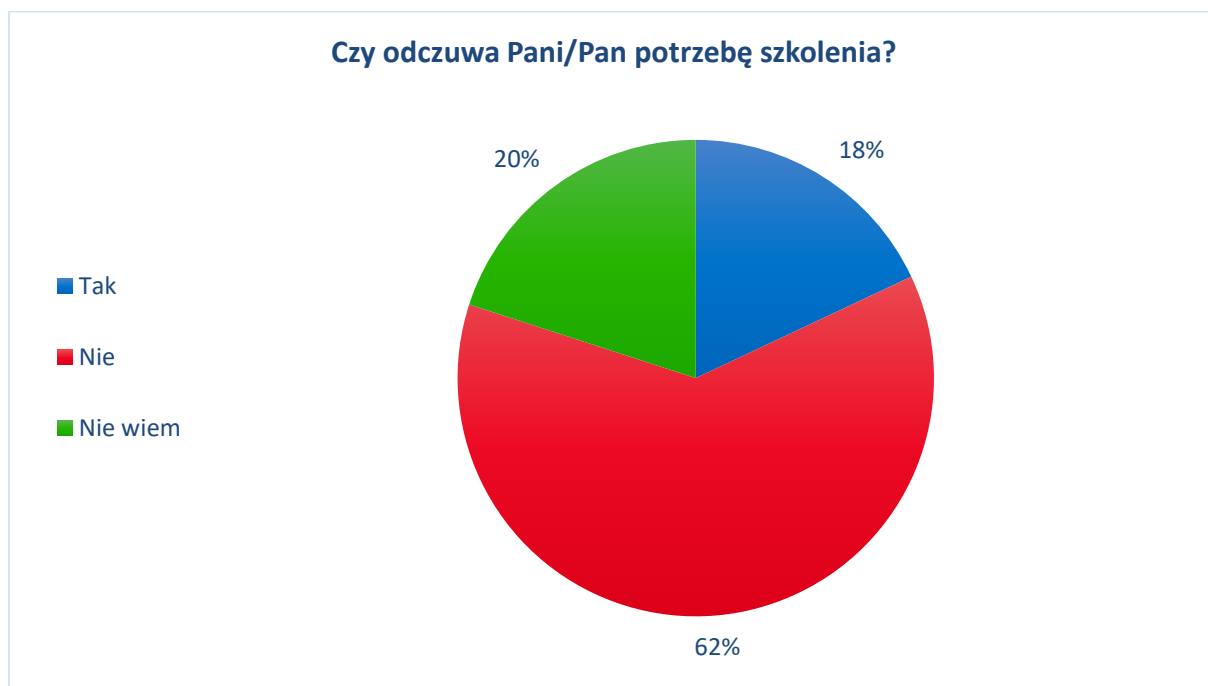
Większość respondentów (64%) wysoko ocenia swoją wiedzę i umiejętności z zakresu wykonywanej funkcji; 21% wręcz bardzo wysoko, a pozostałe 15% średnio.

Wykres 25. Ocena własnej wiedzy i umiejętności z zakresu wykonywanej funkcji

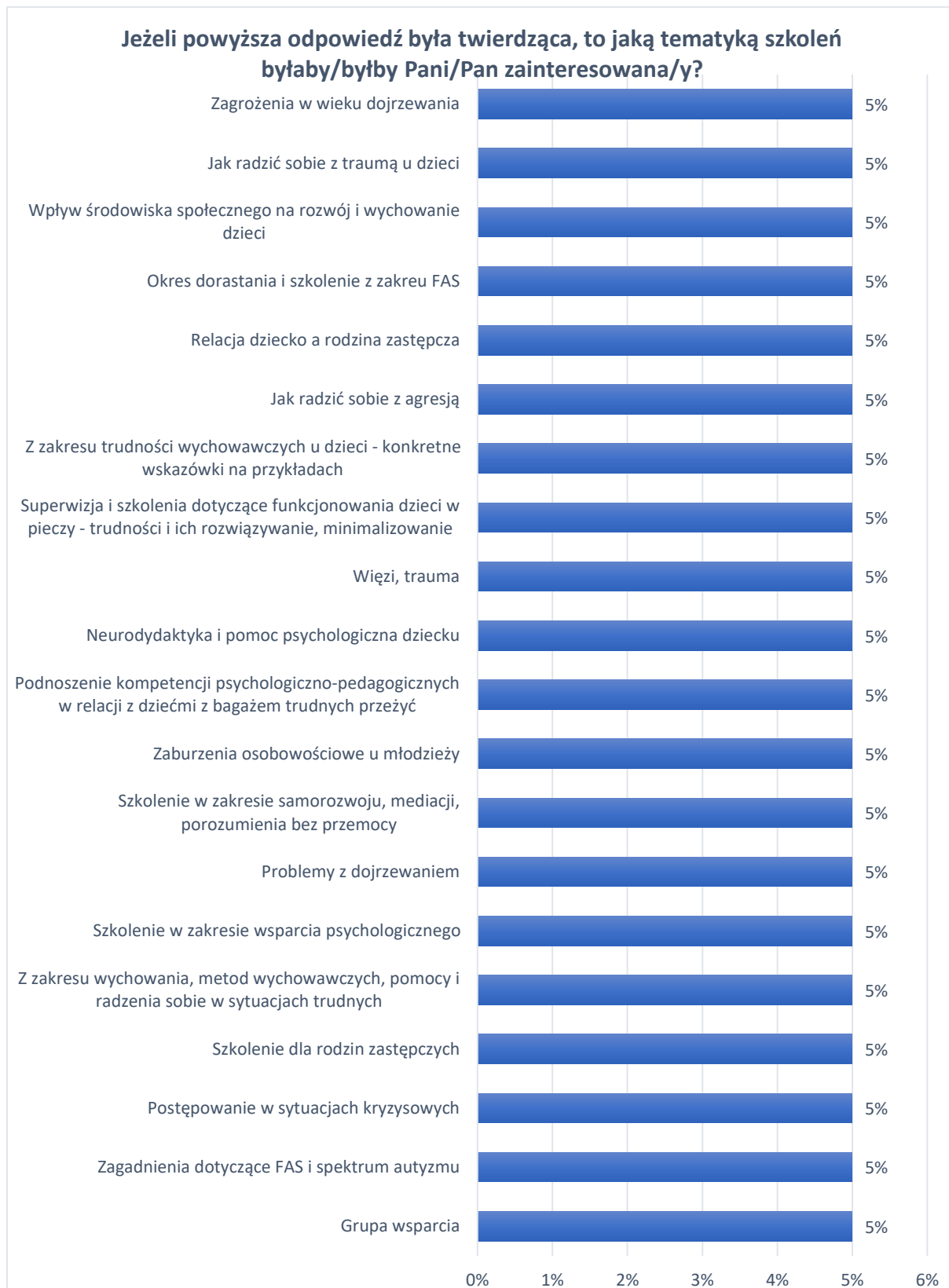
Odpowiedzi udzielone w poprzednim pytaniu korelują z odpowiedziami na pytanie o potrzebę szkoleń dla opiekunów w rodzinach zastępczych. Największa część, bo 62% badanych, nie odczuwa potrzeby takich szkoleń, 18% ma taką potrzebą, a 20% nie ma zdania na ten temat.

Wykres 26. Potrzeba szkoleń dla rodziców zastępczych

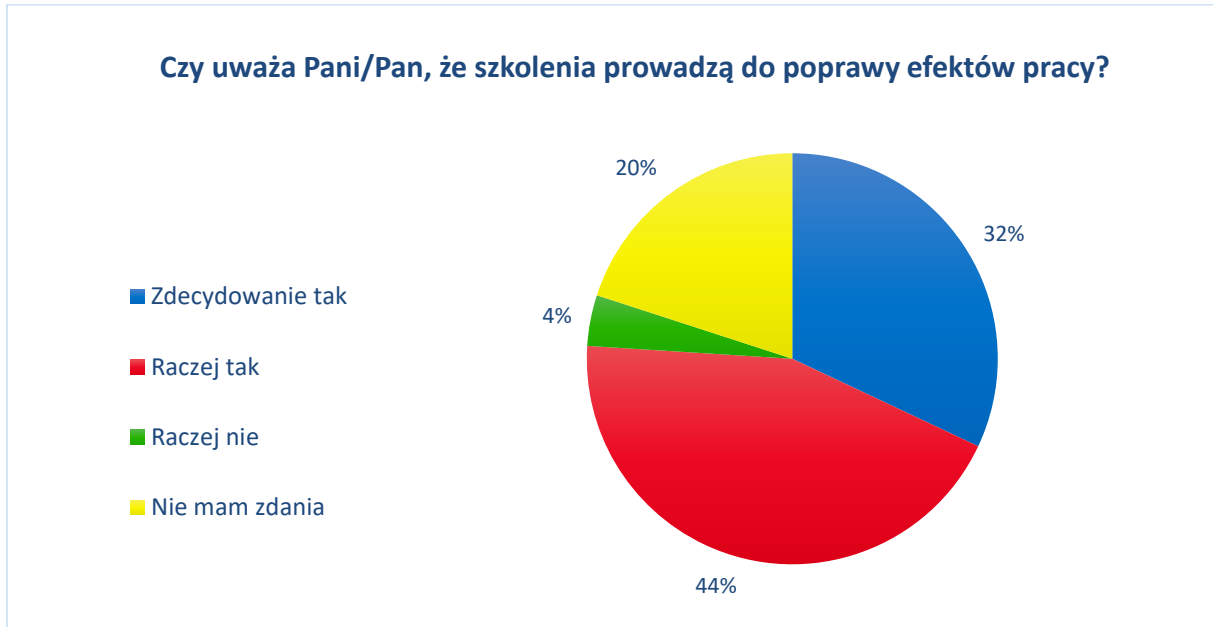
Ta grupa badanych, która zadeklarowała potrzebę udziału w szkoleniach (18%) wskazała po równi na wszystkie z zaproponowanych w pytaniu tematów.

Wykres 27. Najważniejsza tematyka szkoleń

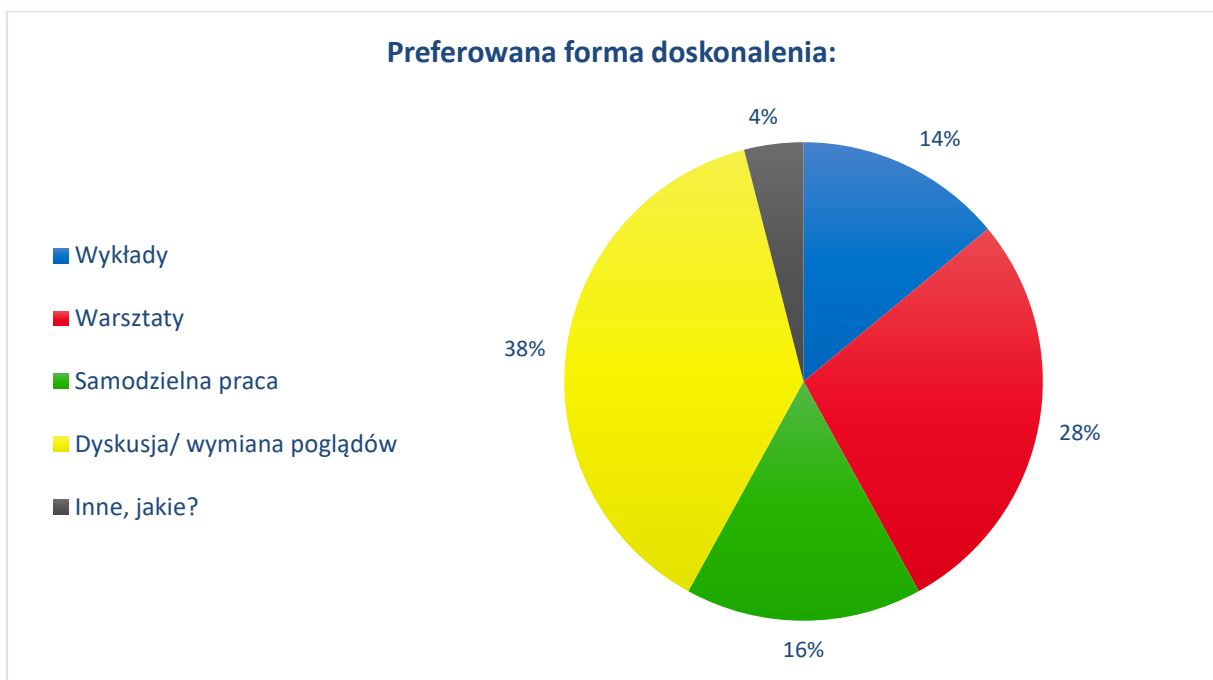
Większość, bo łącznie 76% badanych, ocenia, że szkolenia są skuteczną formą wsparcia dla rodzin zastępczych (w tym 44% twierdzi, że raczej tak jest, a 32%, że zdecydowanie tak).

Wykres 28. Ocena skuteczności szkoleń

Za najbardziej preferowane formy doskonalenia uznano dyskusję i wymianę poglądów w środowisku rodziny zastępczej (38%). Dla 28% respondentów preferowane są zajęcia warsztatowe, dla 16% samodzielna praca, a dla 14% wykłady.

Wykres 29. Preferowana forma doskonalenia

IV 3. Podsumowanie i rekomendowane działania

- Zdecydowanie najczęstszą pomocą ze strony PCPR w Świdnicy (84% odpowiedzi) jest wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Są jeszcze dwie formy wsparcia, które podało więcej niż połowa badanych. Są to: udział w imprezach organizowanych przez ORPZ (54%) oraz wsparcie finansowe (53%). Blisko połowa (49%) respondentów wskazała na wsparcie o charakterze psychologicznym. Najmniej osób wskazało na wsparcie wolontariusza (8%).

Rekomendowane działanie: kontynuacja i rozwój wszystkich ww. form wsparcia, w tym wsparcia przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zintensyfikowanie działań w kierunku pozyskania większej liczby wolontariuszy.

- Ankietowani oceniają pozytywnie skuteczność i efektywność pomocy udzielanej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy – dla 44% jest ona dobra, a dla 41% wręcz bardzo dobra, co daje łącznie 85%. Wszyscy badani (100%) jednomyślnie są zdania, że PCPR w Świdnicy jest w pełni dostępne dla jego klientów, w tym rodzinnej pieczy zastępczej. Badane rodziny zastępcze w zdecydowanej większości (88%) są zadowolone z jakości i zakresu informacji, które uzyskują o swoich prawach i ofercie PCPR.

Rekomendowane działanie: należy w dalszym ciągu konsekwentnie i długofalowo dbać o wielokierunkowy rozwój systemu pieczy zastępczej na obszarze Powiatu Świdnickiego. W tym celu należy w pierwszej kolejności wziąć pod uwagę dwa czynniki, które zostały zasygnalizowane przez największą część badanych rodzin zastępczych jako czynniki zapewnienia skutecznej i efektywnej pomocy dla rodzin zastępczych przez PCPR. Są to: regularna i otwarta komunikacji między pracownikami PCPR a rodzinami zastępczymi (zdaniem 71% badanych) i kompleksowe wsparcie finansowe, materialne i edukacyjne dla rodzin zastępczych (zdaniem 53% badanych).

W związku z powyższym należy stałe ulepszać jakość współpracy podmiotów realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej, w tym poprzez organizowanie szkoleń, seminariów, spotkań roboczych, imprez okolicznościowych.

- Na pytanie o największe plusy bycia rodziną zastępczą, zdecydowanie najczęściej udzielano dwóch odpowiedzi:
 - satysfakcja i duma z tego, jak zmieniają się na korzyść dzieci powierzone w pieczę zastępczą (27% ankietowanych);
 - świadomość niesienia pomocy dzieciom, które tego potrzebują (27% ankietowanych);Z kolei najrzadziej respondenci wskazywali na pozytywny efekt pełnienia roli rodziny zastępczej na jakość ich związku małżeńskiego, biologiczne dzieci i rodzinę (3% ankietowanych).

Ważnym sygnałem jest to, że żaden z ankietowanych (0%) nie uznał, że poprzez podjęcie się takiej roli zyskał w oczach rodziny i znajomych.

Natomiast wśród głównych minusów bycia rodziną zastępczą 14% ankietowanych zadeklarowało, że spotyka się z negatywnymi ocenami i opiniami oraz plotkami w środowisku lokalnym.

Rekomendowane działanie: zintensyfikowanie działań promocyjno-informacyjnych na temat pieczy zastępczej nie tylko w celu pozyskania nowych rodzin zastępczych, ale również dla zwiększenia poziomu świadomości społecznej mieszkańców powiatu o wartościach i znaczeniu życia rodzinnego oraz docenienia pracy rodzin zastępczych i niwelowania występujących negatywnych stereotypów w tym zakresie.

- Wśród najczęstszych problemów opiekuńczo-wychowawczych z wychowankami, respondenci wymieniają: problemy z nauką (31% badanych) i inne (26% badanych), lecz bez bliższego dookreślenia. Pozostałe odpowiedzi, które zostały w każdym przypadku dostrzeżone przez przynajmniej 10% badanych mają naturę psychologiczną (21%: nadpobudliwość, 16% lęki i niepokoje, 13% problemy w relacjach z rówieśnikami, 12% agresja słowna, 11% zamykanie się w sobie, 10% problemy ze snem/ apetytem).

Ankietowane rodziny zastępcze najbardziej preferują wsparcie w postaci terapii psychologicznych dla dzieci i młodzieży (34% badanych).

W drugiej kolejności (29% respondentów) sygnalizuje potrzebę pomocy materialnej.

W trzeciej wskazano na pomoc psychiatry dziecięcego (24% badanych).

W czwartej wskazano na zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży (21%).

Rekomendowane działanie: zapewnienie rodzinom zastępczym dostępu do różnorodnych form wsparcia, w tym w szczególności: terapii psychologicznych i socjoterapii dla dzieci i młodzieży oraz wsparcia materialnego.

Zapewnienie dzieciom dostępu do fachowej pomocy psychologicznej i psychiatrycznej.

- Większość rodzin zastępczych (60%) współpracuje z rodziną biologiczną dziecka. Kooperacja dotyczy najczęściej wspólnego spędzania czasu wolnego (45%). W drugiej kolejności jest to uczestnictwo rodziny biologicznej w ważnych wydarzeniach z życia dziecka (25%), a w trzeciej są to inne obszary współpracy (18%). Najrzadziej dochodzi do współpracy przy pomocy w nauce (4% badanych). Z kolei najczęstszym miejscem kontaktu dziecka z jego rodziną biologiczną jest dom (miejsce zamieszkania) rodziny zastępczej – 48%. Rzadziej, w 1/3 przypadków (30%) do kontaktu ma dochodzić w miejscu zamieszkania rodziny biologicznej. Natomiast w 22% - w miejscu neutralnym, jak ośrodek interwencji kryzysowej, park, szkoła, sala zabaw itp.

Rekomendowane działanie: motywowanie rodzin zastępczych do podtrzymywania więzi dziecka z rodziną pochodzenia.

- Za instytucje i osoby najczęściej pomagające w opiece nad dzieckiem z pieczy zastępczej, respondenci uznali zdecydowanie: PCPR w Świdnicy (89% badanych) oraz członków dalszej rodziny (66%). W trzeciej kolejności wymieniono szkołę (39%).
Rekomendowane działanie: zintensyfikowanie współpracy podmiotów wspierających system pieczy zastępczej, w szczególności z placówkami oświatowymi.
- Większość respondentów (64%) wysoko ocenia swoją wiedzę i umiejętności z zakresu wykonywanej funkcji rodziny zastępczej; 21% wręcz bardzo wysoko, a pozostałe 15% średnio. Większość, bo łącznie 76% badanych, ocenia, że szkolenia są skuteczną formą wsparcia dla rodzin zastępczych (w tym 44% twierdzi, że raczej tak jest, a 32%, że zdecydowanie tak).
Rekomendowane działanie: dalsze rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin zastępczych, ze szczególnym uwzględnieniem form doskonalenia wskazanych przez zainteresowanych. Za najbardziej preferowane formy doskonalenia uznano dyskusję i wymianę poglądów w środowisku rodziny zastępczej (38%). Dla 28% preferowane są zajęcia warsztatowe, dla 16% samodzielna praca, a dla 14% wykłady.

V ANALIZA SWOT

V 1. Metoda SWOT

Niniejsza analiza SWOT została opracowana w oparciu o wnioski płynące z opisanej w poprzednich rozdziałach analizy *desk research* oraz odpowiedzi udzielonych przez respondentów w toku badania ankietowego.

Analiza SWOT jest jedną z najczęściej stosowanych i najbardziej skutecznych metod analitycznych, do której odwołują się podmioty odpowiedzialne za planowanie strategiczne, w tym z zakresu polityki społecznej oraz jej poszczególnych, specjalistycznych działań, jak rozwój pieczy zastępczej.

SWOT to akronim utworzony od czterech angielskich słów, które stanowią również cztery elementy tej techniki. Są to: *Strengths* (silne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse), *Threats* (zagrożenia).

Głównym celem analizy SWOT jest stworzenie obrazu wewnętrznego i zewnętrznego środowiska danej jednostki, a także prognoza rozwoju wypadków i opracowanie założeń do strategii postępowania. Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT opracowano plan rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Świdnickim, w którym uwzględniono kierunki koniecznych działań niezbędnych do wdrożenia, w celu zapewnienia faktycznego rozwoju pieczy zastępczej w powiecie.

Za sprawą zastosowanej metody można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od decyzji władz lokalnych i zachowań lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) występują w otoczeniu bliższym i dalszym, pozostają więc niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Zjawiska i czynniki identyfikowane jako mocne lub słabe strony wywierają wpływ na dalszy rozwój jednostki samorządowej w sposób odpowiednio pozytywny (szanse) lub negatywny (zagrożenia). Zagrożenia mają zawsze charakter obiektywny i wymagają działań zapobiegawczych. Szanse mogą być również obiektywne, z tym że poprzez odpowiednio skonstruowaną strategię należy je planowo i świadomie powiększać.

V 2. Analiza SWOT w zakresie stanu i rozwoju pieczy zastępczej na terenie powiatu świdnickiego

Tabela 11. Analiza SWOT w zakresie stanu i rozwoju pieczy zastępczej na terenie Powiatu Świdnickiego

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wykwalifikowana kadra PCPR podnosząca swoje kompetencje, • różnorodność form rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu rodziny zastępcze spokrewnione (111), rodziny zastępcze niezawodowe (47), rodziny zastępcze zawodowe i rodzinne domy dziecka (9), rodziny zastępcze zawodowe o charakterze pogotowia rodzinnego (2), • prowadzenie przez Fundację Ziemi Świdnickiej „SKSK” dwóch Całodobowych Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Chata SKSK” oraz prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, • wzrost liczby rodzin zastępczych niezawodowych, • poradnictwo specjalistyczne dla rodzin zastępczych, • dobra współpraca z podmiotami realizującymi zadania z zakresu pieczy zastępczej, • grupy wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, • pomoc koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, • integracja środowiska pieczy zastępczej podczas organizowanych imprez okolicznościowych, • funkcjonowanie mieszkania treningowego, • pozyskiwanie środków finansowych z MRPiPS, UE i innych (darowizny, środki z fundacji), 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczona dostępność specjalistów do pracy z dzieckiem i rodziną (m.in. psychiatra dziecięcy, neurolog, seksuolog dziecięcy, diagności w kierunku FAS, FASD, genetycy), • zbyt długa procedura umieszczania dzieci (noworodków) w rodzinach adopcyjnych oraz przedłużające się postępowania sądowe w zakresie regulowania sytuacji prawnej dzieci, • niskie wynagradzanie osób zawodowo zajmujących się pieczą zastępczą w szczególności pieczy instytucjonalnej, • trudności w pozyskiwaniu mieszkań dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej • brak pozytywnych wzorców w rodzinach dysfunkcyjnych, • niedojrzałość społeczna wychowanków. • ogólna tendencja malejąca w liczbie rodzin zastępczych, • spadek liczby rodzin zastępczych zawodowych o charakterze pogotowia rodzinnego • niskie zainteresowanie społeczeństwa tematyką rodzicielstwa zastępczego,

<ul style="list-style-type: none"> •funkcjonowanie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych kryzysem, dysfunkcją- wsparcie organizowane przez jednostki powiatowe i gminne, •szkolenia dla przedstawicieli pieczy zastępczej. 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> •wprowadzenie innowacyjnych metod promocji rodzinnych form pieczy zastępczej, •rozwój wsparcia w postaci asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, •współpraca z lokalnymi mediami, •pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze, •możliwość zgłaszania dzieci wolnych prawnie do OA i poszukiwania dla nich rodzin adopcyjnych, •wprowadzenie w 2023 i 2024 r. nowych rozwiązań prawno-systemowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej i pomocy społecznej, w tym pieczy zastępczej, •możliwość finansowego wspierania edukacji pełnoletnich wychowanków z pieczy zastępczej, •możliwość udziału w programach podnoszących kwalifikacje zawodowe kadr i osób realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej. •interdyscyplinarna współpraca służb pomocowych, •działania profilaktyczne w zakresie wsparcia funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin, •kontynuacja współpracy instytucji pracujących w obszarze pieczy zastępczej oraz pomocy społecznej, •wypracowanie z gminami powiatu zasad polityki mieszkaniowej sprzyjającej rozwojowi rodzinnej pieczy zastępczej, •rozwój wolontariatu na potrzeby pieczy zastępczej. 	<ul style="list-style-type: none"> •nieporadność opiekuńczo-wychowawcza rodzin naturalnych, •ryzyko wypalenia zawodowego rodzin zastępczych, •brak gotowości i woli rodziców biologicznych do odzyskania władzy rodzicielskiej, •kryzys rodziny mimo udzielonego wsparcia i wzrastająca ilość dzieci w pieczy zastępczej, •niechęć do współpracy osób doświadczających przemocy domowej, •zbyt długa procedura w zakresie uregulowania sytuacji prawnej dzieci, przebywających w pieczy zastępczej, •występowanie uzależnień m.in. od alkoholu, substancji psychoaktywnych wpływających na problemy życia rodzin, •zagrożenia dla życia rodzinnego ze strony uzależnień behawioralnych, •negatywne skutki społeczne epidemii COVID-19 i aktualnej sytuacji ekonomicznej (inflacja) oraz międzynarodowej (konflikt ukraińsko-rosyjski), •występujące negatywne stereotypy o RPZ, •zbyt mała elastyczność postaw wychowawczych opiekunów pieczy zastępczej, •zbyt małe środki finansowe na działania związane ze wsparciem kadry, •zbyt duże obciążenie fizyczne i emocjonalno – psychiczne osób zawodowo zajmujących się pieczą zastępczą.

Źródło: Opracowanie własne

VI PLAN ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE ŚWIDNICKIM NA LATA 2024-2026

Tabela 12. Cel główny i cele operacyjne Programu

<p>Cel główny Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Świdnickim na lata 2024 – 2026:</p> <p><i>„Wielokierunkowy rozwój systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Świdnickiego”.</i></p>	
<p>Cel operacyjny I: POZYSKANIE KANDYDATÓW NA RODZINY ZASTĘPCZE i RDD CELEM OGRANICZENIA LICZBY DZIECI UMIESZCZANYCH W INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ</p>	
<p>Formy realizacji</p>	<p>Wskaźniki realizacji</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Kolportaż materiałów promocyjnych (ulotek, plakatów, banerów itp.) promujących rodzicielstwo zastępcze; • Organizowanie imprez promujących rodzicielstwo zastępcze; • Kontynuowanie prowadzenia FB oraz Instagrama oraz strony internetowej „profesjonaliscizsercem”; • Szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej; • Zawieranie umów na zawodowe rodziny zastępczej i RDD zgodnie z limitem na lata 2024-2026; • Współpraca z instytucjami i różnymi podmiotami w zakresie propagowania idei rodzicielstwa zastępczego; • Zabezpieczenie w budżecie środków finansowych na realizację działań promocyjnych; 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba działań promocyjnych; • Liczba odsłon i obserwujących na FB i Instagramie; • Liczba szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze i rdd; • Liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej; • Liczba rodzin, które ukończyły szkolenia i uzyskały zaświadczenie kwalifikacyjne; • Liczba utworzonych zawodowych rodzin zastępczych; • Wysokość środków przeznaczonych na promocję rodzicielstwa zastępczego • Liczba dzieci, które opuściły instytucjonalną pieczę zastępcza i zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej;
<p>Podmiot realizujący: PCPR w Świdnicy Podmioty wspierające: miejskie i gminne jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, lokalne media.</p>	
<p>Cel operacyjny II: PROFESJONALIZACJA PIECZY ZASTĘPCZEJ</p>	
<p>Formy realizacji</p>	<p>Wskaźniki realizacji</p>
<ul style="list-style-type: none"> • <u>szkolenia</u> kadry systemu pieczy zastępczej; • Szkolenia rodzin zastępczych i rdd; • Funkcjonowanie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych; • Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy psychologicznej, prawnej, pedagogicznej i innej; • Wspieranie rodzin zastępczych/placówek opiekuńczo – wychowawczych przez wolontariuszy; 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przeprowadzonych szkoleń kadry systemu pieczy zastępczej (pracownicy ORPZ, placówki opiekuńczo – wychowawcze), zakres tematyczny tych szkoleń oraz liczba osób uczestniczących w szkoleniach; • Liczba przeprowadzonych szkoleń, zakres tematyczny tych szkoleń oraz liczba osób uczestniczących w szkoleniach; • Liczba spotkań w ramach grupy wsparcia i liczba uczestników; • Liczba rodzin korzystających z dostępu do specjalistycznej pomocy psychologicznej, prawnej, pedagogicznej i innej i liczba udzielonych porad;

<ul style="list-style-type: none"> • Udzielanie wsparcia rodzinom zastępczych i rdd poprzez zatrudnienie osób do pomocy oraz rodzin pomocowych; • Kontynuowanie współpracy podmiotów realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej (np. rodziny zastępcze i rdd, placówki, sąd, kuratorzy sądowi, placówki oświatowe, ośrodki pomocy społecznej, policja, szpital); • Zapewnienie opieki i wychowania dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej; • Polepszenie standardów opieki i wychowania dzieci przebywających w pieczy zastępczej; • Udzielanie wsparcia finansowego dla usamodzielnianych wychowanków; • Zapewnienie wychowankom pomocy psychologicznej i prawnej; • Umożliwienie podopiecznym pieczy zastępczej pobytu w mieszkaniach treningowych; • Udzielanie pomocy w otrzymaniu mieszkań z zasobów gmin dla wychowanków pieczy zastępczej; • Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia dla wychowanków; • Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań w obszarze pieczy zastępczej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wolontariuszy udzielających wsparcia w rodzinach zastępczych i rdd i placówkach opiekuńczo – wychowawczych, • Liczba rodzin i placówek opiekuńczo – wychowawczych objętych pomocą wolontariuszy; • Liczba rodzin pomocowych • Liczba osób do pomocy i wymiar godzinowy udzielonego rodzinom i rdd wsparcia; • Liczba dzieci objętych wsparciem rodzin pomocowych i osób do pomocy; • Liczba spotkań osób uczestniczących i zakres tematycznych tych spotkań; • Liczba placówek opiekuńczo – wychowawczych zapewniających opiekę i wychowanie; • Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo – wychowawczych; • Liczba rodzin zawodowych i rdd • Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zawodowych i rdd; • Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej) • Liczba dzieci, którym udzielono świadczenie jednorazowe/losowe/okresowe; • Liczba dzieci, którym udzielono dofinansowania do wypoczynku; • Liczba rodzin, którym udzielono świadczenia na remont lokalu; • Liczba rodzin, która otrzymała środki finansowe na utrzymanie lokalu z podziałem na status rodziny; • Liczba zrealizowanych projektów w obszarze pieczy zastępczej; • Liczba wychowanków pozostających w rodzinach i rdd po uzyskaniu pełnoletności • Liczba wychowanków korzystających z pomocy na kontynuowanie nauki/ zagospodarowanie/ usamodzielnienie; • Liczba wychowanków korzystających z pomocy psychologicznej i prawnej; • Liczba osób opuszczających pieczę zastępczą po uzyskaniu pełnoletności; • Wysokość środków finansowych wypłacanych dla usamodzielnianych wychowanków; • Liczba mieszkań treningowych oraz osób z nich korzystających; • Liczba pism wspierających o przydział mieszkania; • Liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego.
<p>Podmiot realizujący: PCPR w Świdnicy Podmioty wspierające: ośrodki pomocy społecznej, sąd, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, zakłady opieki zdrowotnej.</p>	

VII PLAN OGRANICZANIA LICZBY DZIECI W INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2024-2026

Plan ograniczania liczby dzieci kierowanych i przebywających w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej na lata 2024-2026 zakłada realizowanie poniższych działań podczas całego okresu pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

1. Dążenie do umieszczania i przebywania małoletnich w zastępczej pieczy instytucjonalnej tylko w uzasadnionych przypadkach, z uwzględnieniem wieku tych dzieci, tj. powyżej 10 roku życia.
2. Realizowanie procesu usamodzielniania wychowanków osiągających pełnoletność.
3. Zgłaszanie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do Ośrodka Adopcyjnego.
4. Współpraca z sądami rodzinnymi w zakresie opiniowania zapytań o możliwość powrotu wychowanków do rodziny biologicznej.
5. Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej w celu stwarzania warunków do powrotu dzieci do rodzin biologicznych (w tym w szczególności zmiana sposobu funkcjonowania rodzin, leczenie odwykowe, aktywizacja zawodowa, terapia rodzinna, mediacja).
6. Zapewnienie w pieczy instytucjonalnej zaspakajania niezbędnych potrzeb przyjmowanych i przebywających w niej dzieci i młodzieży na najlepszym poziomie, w szczególności realizacji potrzeb emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych.
7. Zgłaszanie do właściwego sądu wniosku wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenie go w rodzinie przysposabiającej.
8. Działania w kierunku deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej (w szczególności: wzrost wynagrodzeń w rodzinnej pieczy zastępczej, poprawa uwarunkowań dla procesów tworzenia nowych rodzinnych form pieczy zastępczej, propagowanie opieki wytchnieniowej dla opiekunów zastępczych, wprowadzenie urlopów macierzyńskich dla opiekunów zastępczych, zapobieganie kryzysom w rodzinach zastępczych).

VIII ADRESACI, REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy jest organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz koordynatorem Programu, zgodnie z art. 241 ust. 2 i 76 ust. 1 i 2 Ustawy.

Działania przewidziane w niniejszym Programie zostały zaprojektowane tak, aby wpłynąć pozytywnie na sytuację następujących grup interesariuszy:

- rodzinna piecza zastępcza i dzieci w nich przebywające,
- usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej oraz opiekunowie procesu usamodzielnienia,
- kandydaci do pełnienia funkcji rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka,
- kadra realizująca zadania pieczy zastępczej.

Aby osiągnąć wyznaczone w Programie cele, PCPR w Świdnicy będzie współpracował z:

- organami administracji samorządowej,
- ośrodkami pomocy społecznej i innymi jednostkami organizacyjnymi systemu pomocy społecznej,
- placówkami opiekuńczo – wychowawczym,
- Powiatowym Urzędem Pracy w Świdnicy,
- placówkami systemu oświaty, w szczególności ze szkołami, przedszkolami i poradniami psychologiczno-pedagogicznymi,
- właściwymi sądami rodzinnymi,
- zespołami kuratorskiej służby sądowej,
- ośrodkami adopcyjnymi,
- policją,
- placówkami służby zdrowia,
- organizacjami pozarządowymi,
- wolontariuszami,
- środkami masowego przekazu.

IX MONITOROWANIE I EWALUACJA REALIZACJI PROGRAMU

Monitorowanie realizacji niniejszego Programu odbywać się będzie corocznie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z osiągniętych wskaźników w każdym celu. Informacje te przedkładane będą Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy.

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej. Ewaluacja będzie miała na celu podsumowanie Programu i sformułowanie rekomendacji dla Programu na lata 2027-2030.

X LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH

Zgodnie z art. 180 pkt 1 Ustawy, w trzyletnim powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej należy określić coroczny limit zawodowych rodzin zastępczych.

Zgodnie z przepisami Ustawy, celem ustalenia limitu rodzin zastępczych zawodowych nie jest wskazanie wszystkich rodzin zastępczych zawodowych w danym roku, ale tylko tych rodzin zastępczych zawodowych, które powstaną na skutek zawarcia umowy z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki wskazane w art. 54 ust. 1 i 2 Ustawy.

W poniższej tabeli zaprezentowano zbiorczo zarówno to, w jaki sposób kształtował się przedmiotowy limit począwszy od roku 2020 oraz to, w jaki sposób został określony na trzy najbliższe lata obowiązywania niniejszego Programu, tj. lata 2024-2026.

Tabela 13. Limit zawodowych rodzin zastępczych w l. 2024-2026.

	Limit zawodowych rodzin zastępczych na lata 2024-2026
2024	3
2025	3
2026	3

XI ZAKŁADANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Prognozuje się, że wdrożenie przyjętych w niniejszym Programie celów przyczyni się do zaistnienia trwałych zmian społecznych w codziennym funkcjonowaniu mieszkańców, rodzin oraz instytucji odpowiedzialnych za wspieranie rodziny i zapewnienie pieczy zastępczej, a to poprzez:

- a) zwiększenie poziomu świadomości społecznej mieszkańców powiatu o wartościach i znaczeniu życia rodzinnego, a także wyższe docenienie pracy rodzin zastępczych,
- b) zmniejszenie liczby dzieci kierowanych do instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- c) zwiększenie liczby dzieci umieszczanych w rodzinnej pieczy zastępczej,
- d) pozyskanie, diagnoza i szkolenie większej liczby kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka,
- e) zwiększenie kompetencji rodziców zastępczych,
- f) zabezpieczenie potrzeb usamodzielnionych wychowanków,
- g) wzrost kompetencji kadry systemu pomocy społecznej i podmiotów współpracujących w zakresie wspierania dzieci oraz rodzin.

XII ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

- Budżet Powiatu Świdnickiego;
- Budżetu Państwa (MRPiPS, wojewody);
- Środki zewnętrzne pozyskane w ramach konkursów;
- Środki pozyskane z UE.

Uzasadnienie

Na podstawie art. 180 pkt.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177.– tekst jednolity ze zmianami) do zadań własnych powiatu należy: „opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych”. Z uwagi na fakt, że zakończył się okres obowiązywania poprzedniego trzyletniego programu na lata 2020 – 2023 zmaterializował się obowiązek ustawowy przyjęcia przez Radę Powiatu Świdnickiego w formie uchwały przedmiotowego programu na lata 2024 - 2026 opracowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy jako Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Ponadto niniejszy Program wpisuje się i doprecyzowuje zadania przyjęte w ramach celu operacyjnego nr 7 w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Świdnickiego na lata 2021-2026 („Rozwój systemu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz wsparcie opuszczających pieczę wychowanków w usamodzielnieniu się”).

SPIS WYKRESÓW I TABEL

Wykres 1. Płeć ankietowanych dorosłych mieszkańców _____	18
Wykres 2. Rodzaj rodziny zastępczej _____	19
Wykres 3. Liczba dzieci przebywających obecnie pod opieką rodziny zastępczej/rodzinnego domu dziecka _____	19
Wykres 4. Okres pełnienia funkcji rodziny zastępczej _____	20
Wykres 5. Rodzaje wsparcia otrzymywanego od PCPR _____	21
Wykres 6. Wsparcie finansowe otrzymane od PCPR _____	22
Wykres 7. Ocena skuteczności i efektywności pomocy udzielanej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie _____	23
Wykres 8. Dostępność PCPR dla klientów _____	23
Wykres 9. Częstotliwość kontaktów pracowników PCPR z rodzinami zastępczymi _____	24
Wykres 10. Ocena informacji uzyskiwanych o swoich prawach i ofercie PCPR _____	24
Wykres 11. Ocena źródeł informacji w temacie pieczy zastępczej – ocena w skali. _____	25
Wykres 12. Największe plusy bycia rodziną zastępczą _____	26
Wykres 13. Największe minusy bycia rodziną zastępczą _____	27
Wykres 14. Najczęstsze problemy związane z funkcjonowaniem rodziny zastępczej _____	28
Wykres 15. Najczęstsze problemy opiekuńczo-wychowawcze z wychowankami _____	29
Wykres 16. Współpraca z rodziną biologiczną dziecka _____	30
Wykres 17. Obszary współpracy z rodziną biologiczną dziecka _____	30
Wykres 18. Częstotliwość kontaktu dziecka z jego rodziną biologiczną _____	31
Wykres 19. Najczęstsze miejsca kontaktu dziecka z jego rodziną biologiczną _____	31
Wykres 20. Najczęstszy inicjator spotkań dziecka z jego rodziną biologiczną _____	32
Wykres 21. Pomoc innych osób lub instytucji po podjęciu opieki nad dzieckiem z pieczy zastępczej _____	32
Wykres 22. Instytucje najczęściej pomagające w opiece nad dzieckiem z pieczy zastępczej _____	33
Wykres 23. Preferowane formy wsparcia _____	34
Wykres 24. Najważniejsze czynniki w zapewnieniu skutecznej i efektywnej pomocy dla rodzin zastępczych przez PCPR _____	35
Wykres 25. Ocena własnej wiedzy i umiejętności z zakresu wykonywanej funkcji _____	36
Wykres 26. Potrzeba szkoleń dla rodziców zastępczych _____	36
Wykres 27. Najważniejsza tematyka szkoleń _____	37
Wykres 28. Ocena skuteczności szkoleń _____	38
Wykres 29. Preferowana forma doskonalenia _____	38

Tabela 1. Spójność Powiatowego Programu z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym.....	7
Tabela 2. Rodziny zastępcze na terenie Powiatu Świdnickiego w l. 2020-2022	10
Tabela 3. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w latach 2020 – 2022	11
Tabela 4. Szkolenia dla rodzin zastępczych w l. 2020-2022	12
Tabela 5. Przyczyny opuszczenia przez dzieci rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2020 - 2022	12
Tabela 6. Przyływ i odpływ dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (RPZ) w 2021 i 2022 r.	13
Tabela 7. Wydatki i dochody związane z organizacją rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu świdnickiego w l. 2022-2023	14
Tabela 8. Wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej lub placówek opiekuńczo – wychowawczych w Powiecie w l. 2020-2022	15

Tabela 9. Wydatki i dochody powiatu świdnickiego związane z instytucjonalną pieczą zastępczą w l. 2022-2023	16
Tabela 10. Dane na temat wychowanków usamodzielniających się w l. 2020-2022.....	17
Tabela 11. Analiza SWOT w zakresie stanu i rozwoju pieczy zastępczej na terenie Powiatu Świdnickiego.....	42
Tabela 12. Cel główny i cele operacyjne Programu.....	44
Tabela 13. Limit zawodowych rodzin zastępczych w l. 2024-2026.	48